ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 58ον. ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1922. Ἀριθ. 11.

Η ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Καὶ ὅτε ἐπλησίασεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτὴν λέγων, Εἴθε νὰ ἐγνώριζες καὶ σύ, τοὐλάχιστον ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σου ἀποβλέποντα· ἀλλὰ τώρα ἐκρύφθησαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου» (Λουκ. ιθ': 41, 42).

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐλέχθησαν ὑπὸ περιστάσεις ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος. Αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, τοὺς θανασίμους ἐκείνους ἐχθροὺς Αὐτοῦ, οἵτινες ἔμελλον νὰ ἐμπαίξωσι, νὰ μαστιγώσωσι καὶ τελευταῖον νὰ σταυρώσωσιν Αὐτόν. Εἶχε δὲ φθάσει μέχρι τῆς ὀφρύος τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ὁπόθεν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ πλήρη θέαν τῆς ἁγίας πόλεως μετὰ τῶν λαμπρῶν οἰκοδομῶν καὶ παλατίων καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ αὐτῆς, ἁπάντων ἐκτεινομένων ἐνώπιον Αὐτοῦ ἐν εἴδει ζωηροῦ καὶ ὡραίου πανοράματος.

Ἐπορεύετο δὲ οὐχί, ὅπως συνήθως συνέβαινε, συνοδευόμενος ὑπὸ μόνων τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πλήθους πολλοῦ προπορευομένου καὶ ἀκολουθοῦντος, οἵτινες ἔστρωνον βάϊα φοινίκων καὶ ἀκόμη τὰ ἴδια αὐτῶν ἐνδύματα ἔμπροσθεν Αὐτοῦ καὶ ἔκραζον, «Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.»

Ἐπορεύετο ἀνευφημούμενος ὡς βασιλεύς, καὶ ὅμως ἦτο τεθλιμμένος καὶ ἡ ψυχὴ Αὐτοῦ περίλυπος.

Ποία ἦτο ἄραγε ἡ αἰτία τῆς θλίψεώς Του; ποῖος ὁ λόγος τῆς μεγάλης Του λύπης; Ἐθλίβετο ἄραγε διότι προέβλεπεν ὅσα ἔμελλον νὰ Τῷ συμβοῦν μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ἐκ μέρους αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες ἤδη ἐζητωκραύγαζον ὑπὲρ Αὐτοῦ; Ἦτο τάχα περίλυπος ἡ ψυχή Του, διότι εἶχεν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν θλιβερῶν περιστάσεων, τῆς ἀδίκου καὶ σκληρᾶς καταδίκης Του καὶ ἔτι τῶν παθημάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλε νὰ τελειώσῃ τὸν βίον Αὐτοῦ;

Τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐτάραττε τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ καρδίαν, ἂν καὶ καλῶς τὰ προεγνώριζεν ὅλα καὶ εἶχεν ἀκριβῆ καὶ πλήρη προαίσθησιν τῆς ἀγωνίας, τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

Ἡ λύπη Του δὲν προήρχετο ἐξ οὐδενὸς πράγματος ἀφορῶντος Ἑαυτόν, ἀλλ' ἐκ τῆς θέας τῆς αἱμοχαροῦς πόλεως—ἐκ τῆς σκέψεως περὶ τοῦ ἀμετανοήτου καὶ σκληροτραχήλου ἔθνους Του καὶ ἰδίως τῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλήμ, οἵτινες ἐκάθευδον ἀμέριμνοι ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς καταστροφῆς αὐτῶν. Ἡ μέλλουσα νὰ ἐπέλθῃ μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκείνην θλίψις παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς σκέ-

ψεώς Του ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ τρομερότητι καὶ Τὸν ἐκίνησεν εἰς συμπάθειαν καὶ δάκρυα καὶ τοὺς τρυφεροὺς καὶ συγκινητικοὺς ἐκείνους λόγους, οἵτινες ἐξῆλθον ἐκ τῶν χειλέων Του.

«Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ φονεύουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα νὰ συνάξω τὰ τέκνα σου, ὡς ἡ ὄρνις τὰ ὀρνίθια ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ δὲν ἠθελήσατε !» (Λουκ. ιγ΄. 34).

Ἡ πρωτεύουσα ἰδέα, τὴν ὁποίαν τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον μᾶς παρουσιάζει, εἶναι ἡ ἑξῆς: ὅτι δηλ. **ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνθέρμως ἐπιποθεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ θλίβεται διὰ τὴν ἀμετανοησίαν καὶ τὸν ὄλεθρον αὐτῶν**. Καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου προσκαλεῖται δι᾽ ὀλίγας στιγμὰς ἡ προσοχὴ ὑμῶν.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ποθεῖ ἐγκαρδίως τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ τοῦτο δὲν εἶναι παντελῶς παράξενον, διὰ τοὺς ἑξῆς ἰσχυροὺς λόγους:

1) **Διότι γνωρίζει καλῶς τὴν ἄπειρον ἀξίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς** — τοῦ καλλίστου καὶ εὐγενεστάτου τούτου μέρους τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ ἐπιζῇ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος, καὶ εἶναι προωρισμένον νὰ ζῇ καθ᾽ ὅλην τὴν αἰωνιότητα.

«Οὐδεὶς δύναταί ποτε νὰ ἐξαγοράσῃ ἀδελφὸν μηδὲ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Θεὸν λύτρον δι᾽ αὐτόν· διότι πολύτιμος εἶναι ἡ ἀπολύτρωσις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ **ἀνεύρετος διὰ παντός**» (Ψαλμ. μθ΄: 7, 8). «Ἐπειδὴ τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί θέλει δώσει ἄνθρωπος εἰς ἀντάλλαγὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Ματθ. ις΄. 26).

2) **Διότι γνωρίζει ἀκριβῶς τί εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ ποῖαι αἱ τρομεραὶ αὐτῆς συνέπειαι** διά τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ εἰς τὸν μέλλοντα.

Αἱ ἰδέαι, τὰς ὁποίας ἔχουν οἱ ἄνθρωποι περὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, εἶναι ἐλάχισται καὶ ἀτελέσταται καὶ ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἐνθύμησις τῆς ἁμαρτίας προξενεῖ ὀδυνηρὰν συναίσθησιν ἐνοχῆς, ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν πρὸς τὸν Θεὸν σχέσεων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν προερχομένων ὑποχρεώσεων τῆς ὑπακοῆς καὶ ἀγάπης, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν παρελθόντων ἁμαρτημάτων, ταράττει τὴν εἰρήνην καὶ πικραίνει καὶ αὐτὰς τὰς καλλίστας εὐχαριστήσεις τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ᾽ ὅλα ταῦτα πολὺ ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ δώσουν ἀκριβῆ καὶ σαφῆ ἰδέαν τῆς ἁμαρτίας. Ὅθεν οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτόν των, καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐλαφρύνουν τὴν ἐνοχήν των καὶ μὲ μυρία ἐπιχειρήματα καὶ προφάσεις νὰ δικαιολογηθοῦν διὰ τὰς ἁμαρτίας των. Μισοῦν τὸ φῶς καὶ δὲν θέλουν νὰ ἔλθουν εἰς αὐτό, διότι τὰ ἔργα των εἶναι πονηρά. Ἀκόμη καὶ ὅταν ἦναι καλῶς πληροφορημένοι περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὅταν ἀναγινώσκουν ἢ ἀκούουν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐντυπώνει τὰς ἀληθείας αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν καὶ συνείδησίν των, ὅταν διακρίνουν τὸν χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ ὡς ἁγίου καὶ δικαίου, ὅταν βλέπουν τὴν καθαρότητα τοῦ Νόμου του, ἡ δὲ καρδία των μὲ ὅλην

τὴν διαφθοράν της ἀποκαλύπτεται ἐνώπιόν των — καὶ τότε πάλιν ἐλάχιστα ἐννοοῦν περὶ τῆς ἁμαρτίας, περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν καταστρεπτικῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς.

Ἀλλ' ἡ φύσις, ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι **ἐντελῶς** γνωστὰ εἰς τὸν Χριστόν.

Ἀπ' ἀρχῆς Αὐτὸς γνωρίζει τὰς ἀρχὰς τῆς Θείας Κυβερνήσεως, τοὺς μεγάλους καὶ ὑψηλοὺς αὐτῆς σκοπούς, καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν οὗτοι ἐκτελοῦνται. Ἀπ' ἀρχῆς γνωρίζει τοὺς νόμους, δι' ὧν ὁ Πατὴρ κυβερνᾷ τὸ Σύμπαν.

Γνωρίζει, ὅτι ἡ ἁμαρτία ἀνθίσταται εἰς τὴν Θείαν Κυβέρνησιν καὶ εἶναι παράβασις τοῦ Θείου Νόμου. Ἦτο παρὼν καὶ ἐγένετο μάρτυς τῶν λυπηρῶν αὐτῆς ἀποτελεσμάτων, ὅταν μέρος τῶν ἀγγέλων ἀποστατῆσαν ἔκαμε πόλεμον κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ εἶδε τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν μεταβολὴν αὐτῶν ἐξ ἀγγέλων φωτὸς εἰς ἀγγέλους σκότους.

Εἶδε τὴν μεταβολὴν τοῦ ὡραίου τούτου κόσμου, ὃν ὁ ἴδιος ἐδημιούργησε **καλόν**, εἰς κοιλάδα κλαυθμῶνος, ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων, καὶ τὴν τρομερὰν αὐτῆς ἐπιρροὴν ἐφ' ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, καθ' ὅλας τὰς ἐπελθούσας γενεάς, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐλεεινὴ αὐτοῦ κατάστασις Τὸν ἐκίνησε καὶ Τὸν κινεῖ εἰς συμπάθειαν καὶ εἰς λύπην.

Ὁ Χριστὸς γνωρίζει καλῶς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας. Ἠξεύρει ὁποία εἶναι ἡ πορεία τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ πόσον φοβερὸν τὸ τέλος αὐτῶν, ἂν μὴ δεχθοῦν τὸ προσφερόμενον ἔλεος ἀλλ' ἐξακολουθήσουν ἐμμένοντες εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ σκληροκαρδίαν των. Προβλέπει τὰς λύπας καὶ ταλαιπωρίας, αἵτινες τοὺς ἀναμένουν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καὶ τὴν ἀγωνίαν καὶ ἀπελπισίαν των ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου. Ἠξεύρει πόσον φοβερὸν θὰ ἦναι διὰ τοὺς τοιούτους νὰ παρασταθοῦν ἐνώπιον τοῦ βήματος τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν καταστάσει, χωρὶς νὰ λουσθοῦν καὶ νὰ καθαρισθοῦν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἄνευ τοῦ μανδύου τῆς δικαιοσύνης, ὅστις μόνος δύναται νὰ καλύψῃ τὴν γυμνότητα καὶ τὰ ἕλκη των. Γνωρίζει τὰς ἀτελευτήτους βασάνους τῆς γεέννης, καὶ διὰ τοῦτο κινεῖται εἰς οἶκτον καὶ συμπάθειαν.

3) Ὁ Χριστὸς ποθεῖ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀμετανοήτων, διότι **ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπον μὲ ἀγάπην ὑπεραίρουσαν πάντα λόγον καὶ ἔννοιαν.**

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν καὶ ἐνδιαφέρονται μεγάλως διὰ τὰ ἰδιαίτερά των σχέδια καὶ ἔργα καὶ ἐν γένει διὰ τὰ ὑπάρχοντά των. Τοῦτο εἶναι φυσικόν. Ἐὰν δὲ οἱ ἄνθρωποι δεικνύουν τοσοῦτον ἐνδιαφέρον διὰ πράγματα πρόσκαιρα καὶ μηδαμινά, εἶναι ἆρά γε θαυμαστόν, ὅτι ὁ Δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος ἐνδιαφέρεται, ἀγαπᾷ καὶ προνοεῖ, ὅσον ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, ὑπὲρ τοῦ καλλίστου καὶ ὑψίστου τῶν δημιουργημάτων Του, τοῦ ἀνθρώπου; Δύναται νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἰδίαν καὶ τὸν ἐπροίκισε μὲ νοῦν καὶ λόγον καὶ τοιαύτας ψυχικὰς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις;

Δύναται νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπον, δι' ὃν ἐδημιούργησε τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τὴν γῆν, ἣν διὰ πολλῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν προητοίμασε

διὰ κατοικίαν του; Δι' ὃν ἐσχεδίασε καὶ διὰ θαυμασίας καὶ ἀνεκτιμήτου θυσίας ἐξετέλεσε τὸ μέγα καὶ ἀνεξιχνίαστον σχέδιον τῆς ἀπολυτρώσεώς του, διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τῶν παθημάτων τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; Δι' ὃν ἐπείνασε καὶ ἐδίψησε καὶ ἐκουράσθη, ἐδυσφημήθη, ὑβρίσθη, κατεδιώχθη καὶ τέλος συλληφθεὶς ἐσταυρώθη ὡς κακοῦργος μεταξὺ δύο λῃστῶν;

Ἀφοῦ δὲ ταῦτα πάντα ἔπραξεν ἐξ ἀφιλοκερδοῦς ἐνδιαφέροντος, ἐξ ἁπλῆς καὶ καθαρᾶς ἀγάπης, θέλετε νὰ μὴ ἐνδιαφέρηται καὶ νὰ μὴ λυπῆται διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲ νὰ ἐπιθυμῇ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ σωτηρίαν του; Θὰ ἦτο ἐντελῶς ξένον καὶ ἀνάξιον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ ὡραίου τούτου κόσμου νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται, νὰ μὴ μεριμνᾷ καὶ νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὰ ἔργα τῶν ἰδίων Αὐτοῦ χειρῶν καὶ μάλιστα τὰ λογικὰ ἐκεῖνα ὄντα, τὰ ὁποῖα ἔπλασεν ἵνα τὰ κάμῃ συμμέτοχα τῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας Του.

Ἡ ἀμυδρὰ καὶ ἀτελὴς αὕτη σκιαγράφησις τῶν αἰσθημάτων τοῦ Κυρίου ἡμῶν παρέχει εἰς πάντας ἡμᾶς, ἀδελφοί, θέμα ἀνεξαντλήτου μελέτης καὶ μαθήματα διδακτικώτατα.

Εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ἀκροατῶν μου, οἵτινες μετενόησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ διὰ πίστεως ζώσης εἰς τὸ πολύτιμον αἷμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἔλαβον τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ἡ εἰκὼν αὕτη λέγει: «Θεωρήσατε ὁποῖα εἶναι τὰ αἰσθήματα τοῦ Διδασκάλου σας ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν—ἴδετε μὲ ὁποίαν καὶ ὁπόσην συμπάθειαν βλέπει πρὸς πάντας, ὅσοι ἂν καὶ ἀπολαμβάνοντες τῶν μέσων τῆς χάριτος—τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐξακολουθοῦν ὅμως νὰ ἐμμένουν εἰς ἀμετανοησίαν καὶ ἀπιστίαν. Δείξατε καὶ σεῖς δι' ἔργων, ὅτι τὸ αὐτὸ φρόνημα εἶναι ἐν ὑμῖν, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ. Διότι ὅστις δὲν ἔχει τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, οὗτος δὲν εἶναι Αὐτοῦ. Ἀρχίσατε λοιπὸν νὰ ἐνδιαφέρεσθε περισσότερον ὑπὲρ τῶν ὁμοίων σας—δείξατε ἑαυτοὺς ἀληθῶς μαθητάς Αὐτοῦ—ἀληθεῖς καὶ πιστοὺς ὑπηκόους τῆς βασιλείας Του καὶ ἀξίους νὰ συμμετάσχητε τῆς χαρᾶς καὶ τῶν τιμῶν τῆς αἰωνίου Αὐτοῦ βασιλείας.

Στρέψατε τοὺς ὀφθαμοὺς σας τριγύρω σας καὶ θεωρήσατε τὰ πλήθη, ἅτινα βαδίζουν διὰ τῆς πλατείας καὶ εὐρυχώρου ὁδοῦ πρὸς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πράξατε ὅ,τι δύνασθε ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ σωτηρίας των.

Θεωρήσατε τὰ μὴ ἀναγεγεννημένα τέκνα σας (ἐὰν ἦσθε γονεῖς), τοὺς ἀμετανοήτους φίλους καὶ συγγενεῖς σας, τοὺς συμπολίτας καὶ ὁμοεθνεῖς σας, καὶ μὴ μένετε ἀδιάφοροι εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῶν.

Συλλογίσθητε προσέτι τὰ ἑκατομμύρια τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν ἄλλων, τῶν μὴ γνωριζόντων τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πράξατε τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν· οἱ ἱκανοὶ καὶ δυνάμενοι ἐξ ὑμῶν περιζωσθέντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Εἰρήνης, δράμετε πρὸς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν σας τούτων καὶ κηρύξατε εἰς αὐτοὺς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χαρᾶς καὶ σωτηρίας, ἐκπληροῦντες οὕτω τοὺς ἁγίους πόθους τοῦ Σωτῆρός σας ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς καὶ σωτηρίας αὐτῶν.»

Εἰς δὲ τοὺς μὴ ἀναγεγεννημένους καὶ ἀμετανοήτους ἐκ τῶν ἀκροατῶν μου ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω· «Ἀδελφοί, δὲν γνωρίζετε ὁποίου Φίλου τὴν καρδίαν λυπεῖτε καὶ θλίβετε διὰ τῆς ἀμετανοησίας καὶ ἀπιστίας σας, ὁποίων δὲ καὶ ὁπόσων κακῶν γίνεσθε παραίτιοι εἰς ἑαυτούς τε καὶ εἰς ἄλλους διὰ τῆς διαγωγῆς ταύτης ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ὁποίαν δὲ κακοδαιμονίαν προετοιμάζετε εἰς ἑαυτοὺς ἐν τῷ μέλλοντι κόσμῳ διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀμετανοησίας σας. Μὴ σκληρύνετε λοιπὸν ἐπὶ πλέον τὰς καρδίας σας· ἀλλ' ὑπακούοντες εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, παραδώσητε ἑαυτοὺς εἰς τὸν Θεόν. Ὁ φίλος καὶ Σωτὴρ σας Χριστὸς τὸ ἐπιθυμεῖ—μάλιστα λυπεῖται καὶ ἡ ἁγία Αὐτοῦ καρδία θλίβεται, διότι μέχρι τοῦδε δὲν τὸ ἐπράξατε.

Σεῖς γνωρίζετε πολὺ ὀλίγα περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἁμαρτίας· ἀλλ' Ἐκεῖνος, ὅστις ἐβάστασε τῆς ἁμαρτίας σας ἐν τῷ σώματι Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἔπιε μέχρι τρυγὸς τὸ ποτήριον τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ ἕνεκα τῶν ἀνομιῶν σας, Αὐτὸς γνωρίζει τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον διατρέχετε, καὶ διὰ τοῦτο σᾶς προσφέρει ἀπελευθέρωσιν, καὶ σᾶς τὴν προσφέρει δωρεάν, λέγων, «Ἔλθετε πρός Με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ Ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει.» «Ὢ πάντες οἱ διψῶντες, ἔλθετε εἰς τὰ ὕδατα, καὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἀργύριον, ἔλθετε, ἀγοράσατε καὶ φάγετε· ναί, ἔλθετε, ἀγοράσατε οἶνον καὶ γάλα ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς» (Ἡσ. νε'. 1).

Σεῖς γνωρίζετε πολὺ ὀλίγα περὶ τῆς μελλούσης δόξης, ἥτις ἀναμένει τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς καὶ διευθύνων τὰς τύχας τῶν ὑπηκόων της ἠξεύρει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀξίαν της, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς καταστήσῃ μετόχους αὐτῆς καὶ νὰ σᾶς κάμῃ βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου, ὅπως συζήσητε καὶ συμβασιλεύσητε μετ' Αὐτοῦ αἰωνίως.

Μὴ Τῷ ἀρνεῖσθε λοιπόν, ἀδελφοί μου, ἐπὶ πλέον τὴν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην σας. Μὴ ἐναντιοῦσθε εἰς τοὺς ἀγαθοὺς Αὐτοῦ ὑπὲρ ὑμῶν σκοπούς. Μὴ λυπῆτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ μὴ κωλύετε αὐτὸ ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν καρδίαν σας καὶ νὰ σᾶς εὐλογήσῃ.

Ὁ Χριστὸς καὶ σήμερον εἰσέτι θλίβεται, βλέπων ἐξ οὐρανοῦ τὴν ἀμετανόητον καρδίαν σας, καὶ ἐκφέρει τοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ ὑμῶν συμπαθητικοὺς λόγους, οὓς προέφερεν ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὀλίγον πρὸ τῆς σταυρώσεως Αὐτοῦ: «Ποσάκις ἠθέλησα νὰ σᾶς συναγάγω, ὅπως ἡ ὄρνις συνάγει τὰ ὀρνίθια ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, καὶ δὲν ἠθελήσατε!»

Εἴθε νὰ μὴ προσθέσῃ διὰ σᾶς καὶ τό «Ἰδού, ἀφίεται ὁ οἶκός σας ἔρημος,» ἀλλὰ μᾶλλον τὸ «Ἔλθετε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην δι' ὑμᾶς βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.»

Εἴθε δὲ ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὸν Λόγον Αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας πάντων ἡμῶν.

Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, 1885).

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ὑπό τινος ἐπιστραφέντος Βραχμᾶνος.

«Τὰ ἐμὰ πρόβατα ἀκούουσι τῆς φωνῆς μου»
(Ἰω. ι' 27).

«Ἰδοὺ τώρα ἐτόλμησα νὰ λαλήσω πρὸς τὸν Κύριόν μου».
(Γενέσ. ιη' 27).

Ὁ Θεὸς λαλεῖ οὕτω πρὸς ἡμᾶς:

Τέκνον Μου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃς πολλά, διὰ νὰ εὐαρεστήσῃς εἰς Ἐμέ· ἀρκεῖ νὰ Μὲ ἀγαπᾷς πολύ. Ὁμίλει πρὸς Ἐμέ, ὡς θὰ ὡμίλεις πρὸς τὴν μητέρα σου, ἐὰν σὲ ἔσυρε πλησίον της.

Ὑπάρχουν πρόσωπα, διὰ τὰ ὁποῖα θέλεις νὰ μὲ παρεκαλέσῃς; Εἰπέ Μοι τὰ ὀνόματά των—τῶν συγγενῶν σου, τῶν φίλων σου· πρόσθες εἰς ἕκαστον ὄνομα τὶ ζητεῖς ὑπὲρ αὐτοῦ. Ζήτησε πολλά. Ἀγαπῶ τὰς γενναιόφρονας ψυχάς, αἱ ὁποῖαι λησμονοῦν ἑαυτὰς ὑπὲρ τῶν ἄλλων.

Εἰπέ Μοι ποῖοι εἶναι οἱ πτωχοί, τοὺς ὁποίους θὰ ἤθελες νὰ βοηθήσῃς, οἱ ἀσθενεῖς, τοὺς ὁποίους εἶδες νὰ ὑποφέρουν, οἱ ἁμαρτωλοί, τοὺς ὁποίους θὰ ἤθελες νὰ ἴδῃς σωζομένους, οἱ ἀποστραφέντες ἀπὸ σοῦ, τῶν ὁποίων τὴν συμπάθειαν θὰ ἤθελες νὰ ἀνακτήσῃς.

Ὑπάρχουσιν ἀρεταί, τὰς ὁποίας θὰ ἐζήτεις διὰ τὸν ἑαυτόν σου; Γράψον, ἂν θέλῃς, κατάλογον αὐτῶν καὶ ὅλων τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀνάγνωσον αὐτὸν πρὸς Ἐμέ.

Εἰπέ Μοι μὲ εἰλικρίνειαν πόσον ὑπερήφανος, πόσον ἀνερέθιστος, ἐγωϊστικός, μικρολόγος καὶ ὀκνηρὸς εἶσαι. Τέκνον μου, μὴ ἐρυθριᾷς· ὑπάρχουσι πλησίον Μου εἰς τὸν οὐρανὸν πολλοὶ ἅγιοι, οἵτινες εἶχον τὰ ἰδικά σου σφάλματα· ἀλλὰ προσηυχήθησαν εἰς Ἐμέ, καὶ Ἐγὼ τοὺς ἀπήλλαξα αὐτῶν.

Μὴ διστάσῃς νὰ ζητήσῃς παρ' Ἐμοῦ καὶ εὐλογίας διὰ τὸ σῶμα καὶ διὰ τὸν νοῦν σου—ὑγείαν, μνήμην, καλὴν ἐπιτυχίαν. Δύναμαι τὰ πάντα, καὶ πάντοτε δίδω ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ καταστῇ ἡ ψυχὴ ἁγιωτέρα.

Σήμερον, τέκνον Μου, τὶ θέλεις; Νὰ ἤξευρες πόσον ἐπιθυμῶ νὰ σοὶ κάμω καλόν! Ὑπάρχουν σκέψεις διὰ τὴν ζωήν σου, αἱ ὁποῖαι ἀπασχολοῦν τὸ πνεῦμά σου; Κατάθες ὅλας ἐνώπιόν Μου. Ἐπιθυμεῖς νὰ δώσῃς εὐχαρίστησιν εἰς τὴν μητέρα σου, εἰς τὴν οἰκογένειάν σου, εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ὁποίων κοσμικῶς ἐξαρτᾶσαι; Τὶ θὰ ἤθελες νὰ κάμῃς ὑπὲρ αὐτῶν;

Καὶ δι' Ἐμέ, δὲν ἔχεις σκέψεις ζήλου δι' Ἐμέ; δὲν θὰ ἤθελες νὰ ἑλκύσῃς πρὸς Ἐμὲ τὰς ψυχὰς τῶν φίλων σου, οἱ ὁποῖοι μὲ ἐλησμόνησαν;

Φέρε ἐνώπιόν Μου ὅλας τὰς ἀποτυχίας σου, καὶ θὰ σοὶ δείξω τὴν αἰτίαν αὐ-

τῶν. Δὲν ἔχεις δυσκολίας; Τίς σὲ ἔκαμε νὰ πονέσῃς: Εἰπέ Μοι ὅλα, καὶ θὰ τελειώσῃς προσθέτων ὅτι συγχωρεῖς καὶ λησμονεῖς· καὶ Ἐγὼ θὰ σὲ εὐλογήσω.

Φοβεῖσαι ἐπερχόμενόν τι κακόν; Ὑπάρχει εἰς τὴν καρδίαν σου μάταιος φόβος, παράλογος μὲν ἀλλὰ βασανιστικός; Ἐμπιστεύθητι τελείως εἰς τὴν φροντίδα Μου. Ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ. Τὰ βλέπω ὅλα. Δὲν θὰ σὲ ἀφήσω.

Δὲν ἔχεις χαράς, τὰς ὁποίας νὰ Μοὶ ἀνακοινώσῃς; Διὰ τί δὲν Μὲ κάμνεις μέτοχον τῆς εὐτυχίας σου; Εἰπέ Μοι τί συνέβη ἀπὸ τῆς χθές, τὸ ὁποῖον σὲ ἐφαίδρυνε καὶ σὲ παρηγόρησεν; Ἴσως ἀπροσδόκητος ἐπίσκεψις, ἥτις σ' ὠφέλησεν· ἴσως φόβος τις, ὁ ὁποῖος αἴφνης παρῆλθεν· ἴσως ἐπιτυχία, τὴν ὁποίαν δὲν ἤλπιζες· ἴσως ἔνδειξις ἀγάπης παρά τινος, ἐπιστολή, δῶρον, τὸ ὁποῖον ἔλαβες — ὅλα ταῦτα Ἐγὼ ἡτοίμασα διὰ σέ. Δύνασαι νὰ δείξῃς τὴν εὐγνωμοσύνην σου καὶ νά Με εὐχαριστήσῃς.

Ἀπεφάσισας νὰ μὴ ἐκθέσῃς πλέον τὸν ἑαυτόν σου εἰς ἐκεῖνον τὸν πειρασμόν; νὰ μὴ τελειώσῃς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον ἐξήγειρεν ἐπιβλαβῶς τὴν φαντασίαν σου; νὰ μὴ ἔχῃς πλέον φιλίαν μὲ πρόσωπον ἀσεβές, τοῦ ὁποίου ἡ συναναστροφὴ ταράττει τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς σου; Ἐπικαλέσθητι τὴν ἰδικήν Μου δύναμιν καὶ χάριν, ἵνα δυνηθῇς νὰ σταθῇς στερεός.

Ὑπάρχει τις ὅστις νὰ σὲ ἔβλαψεν; Ὕπαγε νὰ κάμῃς εἰς αὐτὸν κάποιαν εὐεργεσίαν. Ὕπαγε, τέκνον Μου, τώρα. Κάμε τὸ ἔργον σου ἐν σιωπῇ, ἐν ταπεινοφροσύνῃ, ἐν ὑποταγῇ, ἐν ἀγαθότητι· καὶ ἐλθὲ πάλιν αὔριον ἐνώπιόν Μου, φέρων πρὸς Ἐμὲ καρδίαν ἔτι μᾶλλον ἀφιερωμένην καὶ πλήρη ἀγάπης. Αὔριον θὰ ἔχω ἀκόμη περισσοτέρας εὐλογίας διὰ σέ.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ) Σ. Π. Μ.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

(Συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Οἱ Εἰκονομάχοι.

Εἶναι ἀνάγκη ἤδη νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἣν ἀφήκαμεν περὶ τὸ τέλος τοῦ 6ου αἰῶνος περισπωμένην εἰσέτι μὲ τὰς θεολογικὰς διαμάχας περὶ τῆς Μονοφυσιτικῆς καὶ Μονοθελητικῆς αἱρέσεως. Τὴν τελευταίαν ταύτην πλάνην κατεδίκασε τελικῶς ἡ ἕκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (681 μ. Χρ.)

Ἡ τελευταία θεολογικὴ ἔρις τῆς περιόδου ταύτης, ἥτις τὴν ὅλην μὲν Ἐκκλησίαν ἐτάραξεν, ἰδιαιτέρως δὲ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκ θεμελίων συνεκλόνισεν, ὑπῆρξεν ἡ ***περὶ τῶν εἰκόνων***.

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων δὲν ἐγνώριζε τὴν χρῆσιν εἰκόνων εἰς τοὺς ναούς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον τὴν προσκύνησιν αὐτῶν. Οἱ Χριστιανοὶ μάλιστα τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ τοῦ Μεταποστολικοῦ αἰῶνος, ἐξ ἀντιθέσεως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν εἰδωλολατρείαν, ἀπεστρέφοντο τὰ ἔργα τῆς τέχνης, τὰ ἀγάλματα καὶ τὰς εἰκόνας, διὰ τὴν διακόσμησιν καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν των. Κατὰ τὸν 2ον καὶ 3ον αἰῶνα ὑπὸ τοὺς ἀπηνεῖς διωγμοὺς τῶν Ρωμαίων οἱ Χριστιανοὶ ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς χρήσεως ***συμβόλων*** τινῶν ὡς ἐξωτερικῶν σημείων διακριτικῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως· τοιαῦτα σύμβολα ἦσαν πρωτίστως ὁ ***Σταυρός***, ὁ ***φοῖνιξ***, ὁ ***ἀμνός***, ἡ ***περιστερά***, ἡ ***ἄγκυρα***, ὁ ***ἰχθύς*** καὶ ἄλλα. Τὸν ὡραῖον καὶ ἀθῷον τοῦτον συμβολισμὸν ἐπηκολούθησε κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα ἡ χρῆσις ***τοιχογραφιῶν*** πρὸς διακόσμησιν τῶν ναῶν, αἵτινες παρίστανον διάφορα ἐπεισόδια ἐκ τῆς Π. Διαθήκης καὶ τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἐκ τῶν συγγραμμάτων ὅλων τῶν Πατέρων διαπιστοῦται ὅτι οὐδεμίαν προσκύνησιν εἰκόνων ἐγνώριζεν ἡ Ἐκκλησία μέχρι τοῦ 5ου αἰῶνος· τοὐναντίον δὲ κατηγόρουν οἱ Ἀπολογηταὶ τοὺς Ἐθνικοὺς ὡς προσκυνητὰς ὁμοιωμάτων παριστανόντων τοὺς θεούς των.

Ἀλλὰ βαθμηδὸν διὰ τῆς ἀθρόας εἰσχωρήσεως εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας ποικίλων ἐθνικῶν στοιχείων, ἠλαττώθη καὶ ἐχαλαρώθη ὁ πνευματικὸς χαρακτὴρ τῆς Χριστιανικῆς λατρείας καὶ ὑλόφρων ἀντίληψις, ὁμοῦ μὲ πλείστας ὅσας ἐθνικὰς δεισιδαιμονίας, κατέλαβε τοὺς Χριστιανούς. Ἡ ***ὑπερβολικὴ εὐλάβεια πρὸς τὰ ὑλικὰ σύμβολα*** ταχέως ἐξήχθη εἰς ἀληθῆ δεισιδαιμονίαν. Κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα αἱ εἰκόνες γενικῶς προσεκυνοῦντο καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς φυλακτήρια καὶ πηγὴ θείας χάριτος καὶ εὐλογίας, χωρὶς οὐδεμία Σύνοδος, οἰκουμενικὴ ἢ τοπική, νὰ νομιμοποιήσῃ συνήθειαν, ἥτις ἦτο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος πρὸς τὰς ἀντιλήψεις καὶ διδασκολίας τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων τεσσάρων αἰώνων. Ὅ,τι δὲ ἐγίνετο ἐν τῇ Ἀνατολῇ μὲ τὰς εἰκόνας, ἐπεκράτησε καὶ ἐν τῇ Δύσει μὲ τὰ ἀγάλματα.

Ὑπῆρχεν ὅμως πάντοτε ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ***μειοψηφία ἀρκετὰ σοβαρά***, ἀποστέργουσα τὰς εἰκόνας. Ἔτι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνος περὶ τὰ τέλη τοῦ 5ου αἰῶνος, ὁ Φιλόξενος, ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως, ἀπεπειράθη νὰ καταργήσῃ τὰς εἰκόνας ἐντὸς τῆς ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας. Μικρὸν δὲ πρὸ τοῦ Λέοντος τὸ 713 ὁ βασιλεὺς Φιλιππικὸς ἐξέδωκε διάταγμα κατὰ τῆς λατρείας τῶν εἰκόνων.

Ἡ μεγάλη ὅμως ἀντίδρασις κατὰ τῶν εἰκόνων ἐξεδηλώθη κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα καὶ ὀνομάζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὸ κίνημα τῶν ***Εἰκονοκλαστῶν*** ἢ ***Εἰκονομάχων***, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τέλους ἡττήθη μετὰ σθεναρὸν ἀγῶνα 100 περίπου ἐτῶν.

Τὸ κίνημα τοῦτο, ἂν καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καταπολεμήσεως τῶν εἰκόνων, ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι δὲν ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὴν ἄρσιν τῆς κατα-

χρήσεως ταύτης ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα ἄτοπα, ἅτινα ὑπέσκαπτον τότε τὴν κοινωνίαν. Ἐζήτησε λ. χ. νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν μοναστηρίων, νὰ φορολογήσῃ τὰ κτήματα αὐτῶν, νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν κλῆρον τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν, νὰ καταργήσῃ τὴν δουλοπαροικίαν, νὰ περιορίσῃ τὴν δουλείαν, νὰ καθιερώσῃ τὴν ἀνεξιθρησκείαν καὶ νὰ νομοθετήσῃ κατὰ τρόπον, δηλοῦντα ὅτι ἐπεζήτει ***μόρφωσιν νέας κοινωνίας*** μὲ εὐγενεῖς καὶ ἐθνικὰς προαιρέσεις.[1]) Τὸ εὐρὺ τοῦτο μεταρρυθμιστικὸν σχέδιον ὑπεστηρίζετο ὑπὸ μεγάλης κοινωνικῆς μερίδος, περιλαμβανούσης τὰς ἀνωτέρας τάξεις, τὸν στρατὸν καὶ ***τοὺς πλείστους τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν***.

Ἐπολεμήθη δὲ ἀπὸ ἄλλας πολεμικὰς τάξεις, κατωτέρας μὲν κατὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν μόρφωσιν, ἀλλὰ πολυαριθμοτέρας, ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐπολλαπλασιάσθη προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐφ᾽ ὅσον ἡ διοικητικὴ καὶ κοινωνικὴ μεταρρύθμισις ***προσέβαλλε πλειότερα συμφέροντα***. Ἀλλὰ κατ᾽ ἀρχάς, ὅταν ἐπρόκειτο μόνον περὶ τῶν εἰκόνων, οἱ ὀπαδοὶ τῆς μεταρρυθμίσεως ἦσαν πολυαριθμότεροι τῶν ἀντιπάλων, οἱ δὲ ἀντίπαλοι οὗτοι ἦσαν κυρίως ὁ ἀμαθὴς ὄχλος (καὶ ἰδίως αἱ γυναῖκες πασῶν τῶν τάξεων) καὶ οἱ καλόγηροι. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἶχον σχεδὸν τὸ μονοπώλιον τῆς κατασκευῆς τῶν εἰκόνων καὶ ἡ προτεινομένη κατάργησις ἠπείλει μίαν τῶν κυριωτέρων βιομηχανιῶν τοῦ μοναστηριακοῦ βίου.

Ὁ πρῶτος εἰκονομάχος βασιλεὺς ἦτο ***Λέων ὁ Γ′ (Ἴσαυρος)***, ὅστις κατὰ τὸ ἔτος 726 ἐξέδωκε τὸ πρῶτον διάταγμα κατὰ τῶν εἰκόνων, ὅπερ ἀπεδοκίμαζε γενικῶς τὴν προσκύνησιν αὐτῶν, διέτασσε δὲ οὐχὶ τὴν κατάργησιν αὐτῶν ἀλλὰ τὸ νὰ ἀναρτηθοῦν ὑψηλότερον εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὥστε νὰ μὴ δύνανται οἱ ἀμαθεῖς καὶ δεισιδαίμονες νὰ τὰς ἀσπάζωνται καὶ νὰ τὰς ψηλαφοῦν. Ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν ἐξήγειρε κατ᾽ ἀρχὰς πολλὴν ἀντίδρασιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἀλλ᾽ ὁ Πάπας Ρώμης Γρηγόριος ὁ Β′, ἀκολουθῶν τὴν προδιαγεγραμμένην πολιτικὴν τοῦ Παπισμοῦ τοῦ νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητος τοῦ βασιλέως καὶ νὰ ἀποκτήσῃ κοσμικὴν ἡγεμονίαν ἐν τῇ Δύσει, ἀντεστάθη κατὰ τῆς διαταγῆς περὶ τῶν εἰκόνων καὶ ὑπεκίνησε στάσιν κατὰ τοῦ Λέοντος ἐν Ἑλλάδι, Κρήτῃ, Μακεδονίᾳ καὶ Ἰλλυρίᾳ. Ἡ ἀντίδρασις αὕτη ἔκαμε τὸν Λέοντα νὰ ἐξέλθῃ τῆς μετριοπαθείας του· τῷ 728 ἐξέδωκεν ὁ βασιλεὺς νέον διάταγμα, καταργοῦν τὰς εἰκόνας καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ ἀλλαχοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως Γερμανὸς ἀντέστη, ὁ βασιλεὺς συνεκάλεσε συμβούλιον τοπικόν, ὅπερ κατεδίκασε τὸν Γερμανόν. Τότε ὁ Πάπας Γρηγόριος συνεκρότησεν ἐν Ρώμῃ τοπικὴν σύνοδον, ἥτις ἐκήρυξε τὸν βασιλέα αἱρετικόν· εἰς ἐκδίκησιν ὁ Λέων ἐδήμευσε τὰ κτήματα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ.

Ἀκόμη σφοδρότερος ἀντίπαλος τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Λέοντος ἠγέρθη ἐν τῇ Ἀνατολῇ —***Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς***— ὅστις διὰ τῶν πολλῶν συγγραμμάτων

1) Ὅρα ταῦτα ἐκτενῶς παρὰ τῷ Κ. Παπαρρηγοπούλῳ, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἀθῆναι 1885, τόμ. γ′. σελίδ. 373 καὶ ἐφεξῆς. «Πλανῶν Ἔλεγχος» (Χανία 1910) σελ. 166—213.

του ἐσυστηματοποίησε τὴν ἀντίδρασιν ὑπὲρ τῶν εἰκόνων· τὰ συγγράμματα ταῦτα ἀνήγαγον διὰ πρώτην φορὰν εἰς ***δόγμα*** τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, ὑπεστήριξαν ταύτην διὰ τῶν τεχνικῶν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας σοφιστειῶν καὶ ἀπετέλεσαν, ἐν ἐποχῇ μεγάλης κοσμικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀμαθείας, τὴν βάσιν τῆς περὶ εἰκόνων μετέπειτα δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν κατὰ τῶν εἰκόνων ἀπαγόρευσιν ἐφήρμοσε σταθερῶς ὁ Λέων μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐσυνέχισε δὲ ὁ υἱός του ***Κωνσταντῖνος ὁ Β'***. ὅστις μάλιστα καὶ ἐδείχθη ἔτι ὀξύτερος τοῦ πατρός του εἰς τὸν κατὰ τῶν εἰκόνων πόλεμον. Πρὸς ἐπισημοποίησιν δὲ τῆς καταργήσεως τῶν εἰκόνων συνεκάλεσεν εἰς Κων)πολιν ἐν ἔτει 754 οἰκουμενικὴν ***Σύνοδον***, εἰς ἣν ἐκλήθησαν, ἀλλὰ δὲν ἀντεπροσωπεύθησαν, οὔτε ὁ Πάπας Ρώμης οὔτε οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἑπομένως δὲν ἀνεγνωρίσθη ἡ Σύνοδος αὕτη βραδύτερον ὡς Οἰκουμενική. Ἐν τούτοις ἔλαβον μέρος εἰς αὐτὴν 348 ἐπίσκοποι, ἤτοι πλειότεροι τῶν συγκροτησάντων καὶ αὐτὴν τὴν Α'. Οἰκουμ. Σύνοδον. Ἡ Σύνοδος αὕτη τοῦ 754 ἐξέδωκεν ὁμοφώνως ἀπόφασιν κατὰ τῆς κατασκευῆς ἐκκλησιαστκῶν εἰκόνων καὶ οἱασδήποτε προσκυνήσεως αὐτῶν εἴτε ἐπ' ἐκκλησίας εἴτε κατ' ἰδίαν. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Κωνσταντῖνος ἐφήρμοσε μὲ πολλὴν αὐστηρότητα, προβὰς καὶ εἰς τὴν διάλυσιν πολλῶν μοναστηρίων, τῶν ὁποίων οἱ μοναχοὶ ὑπεκίνουν λυσσαλέως τὴν λαϊκὴν ἀντίδρασιν.

Τὰς κατὰ τῶν εἰκόνων δοξασίας καὶ ἐνεργείας τοῦ Κωνσταντίνου παρ' ὀλίγον νὰ ἐγκολπωθοῦν τότε καὶ αἱ ***Φραγκικαὶ καὶ Γερμανικαὶ φυλαὶ*** τῆς βορείου καὶ βορειοδυτικῆς Εὐρώπης. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐζήτησε παρὰ τοῦ Πιπίνου, βασιλέως τῶν Φράγκων, τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν μεταρρύθμισιν· ὁ Πιπῖνος κατ' ἀρχὰς ἐδείχθη εὐμενὴς πρὸς τὴν πρότασιν ταύτην καὶ συνεκρότησε μάλιστα κατὰ τὸ ἔτος 762 πλησίον τῶν Παρισίων σύνοδον τῶν κοσμικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων τοῦ κράτους αὐτοῦ πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐκκλησ. μεταρρυθμίσεως. Βλέπων ὅμως ὁ Πάπας Ρώμης ὅτι διὰ τῆς προσχωρήσεως τοῦ Πιπίνου εἰς τὴν εἰκονοκλαστικὴν μεταρρύθμισιν ἤθελεν ἀπολέσει ὁ Παπισμὸς τὸ κυριώτερον αὐτοῦ κοσμικὸν στήριγμα, κατώρθωσε δι' ὑπερανθρώπων ἀγώνων νὰ διαλυθῇ ἄπρακτος ἡ Σύνοδος ἐκείνη. Τὸν Κωνσταντῖνον διεδέχθη κατὰ τὸ 775 ὁ υἱός του ***Λέων ὁ Δ'***., ἀνὴρ χρηστὸς μὲν ἀλλὰ ἀστάτου καὶ ἀσθενοῦς χαρακτῆρος. Καὶ ἐνῷ οὗτος ὑπεστήριζε τὴν μεταρρύθμισιν, ἡ σύζυγός του ***Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία*** ὑπέθαλπε τὴν ὑπὲρ τῶν εἰκόνων ἀντίδρασιν. Ὁ Λέων ἀπέθανε τῷ 780, ἀναμφιβόλως δηλητηριασθεὶς ὑπὸ τῆς Εἰρήνης, ἥτις τότε ἀναλαβοῦσα τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ***Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ'***., διαδοχικῶς ἐτύφλωσεν, ἐγλωττοκόπησε καὶ τέλος ἐθανάτωσε τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Λέοντος καὶ βραδύτερον καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα υἱόν της. Διαχειριζομένη τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, ἐνεθάρρυνε τοὺς ὑπερμάχους τῶν εἰκόνων καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐπανίδρυσιν τῶν καταργηθέντων μοναστηρίων. Τέλος δὲ κατὰ τὸ 786 συνεκάλεσεν εἰς Κων)πολιν ***Οἰκουμενικὴν Σύνοδον*** πρὸς ἐπίσημον ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐναρ-

κτήριον συνεδρίασιν τῆς Συνόδου ταύτης ὅλως ἀπροσδοκήτως οἱ εἰκονομάχοι ἐπίσκοποι, εὑρεθέντες ἐν πλειοψηφίᾳ καὶ ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, ἐπεκύρωσαν τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τοῦ 754. Τότε ἡ Εἰρήνη καὶ ὁ Πατριάρχης Ταράσιος, διαλύσαντες τὸν στρατὸν (καθ' ἣν στιγμὴν τὸ κράτος ἠπειλεῖτο δι' εἰσβολῆς τῶν Ἀράβων ἐν Ἀσίᾳ καὶ τῶν Βουλγάρων ἐν Εὐρώπῃ), συνεκάλεσαν νέαν ***Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ*** τῷ ***787***. Ἡ Σύνοδος αὕτη, ἥτις καλεῖται ἡ ***Ζ'. Οἰκουμενικὴ*** (ἂν καὶ ἀπεκλείσθησαν ἐξ αὐτῆς πάντες οἱ 348 εἰκονομάχοι ἐπίσκοποι) ἀνεστήλωσε καὶ ἐνομιμοποίησε τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων. [1]

Ἐν τούτοις, ἂν καὶ διὰ τῆς Συνόδου ταύτης ἐπισήμως πλέον καθιερώθησαν αἱ εἰκόνες ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ ἀνεθεματίσθησαν οἱ μὴ προσκυνοῦντες καὶ παραδεχόμενοι αὐτάς, ἡ μερὶς τῶν μεταρρυθμιστῶν ἀπέμεινεν ἰσχυρά. Ἐπὶ βασιλέως Λέοντος τοῦ Ε' τοῦ Ἀρμενίου νέα Σύνοδος ἐν Κων/πόλει (814) κατήργησε τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου τοῦ 787, ἀνεκήρυξεν ὡς Ζ'. Οἰκουμενικὴν τὴν ἐν Κων/πόλει τῷ 754 γενομένην Σύνοδον, καὶ ἐπεκύρωσε τὰ ὑπὸ ταύτης θεσπισθέντα κατὰ τῶν εἰκόνων. Τὰς ἀποφάσεις ταύτας ὁ Λέων ἐξετέλεσε μὲ αὐστηρότητα. Ἀλλὰ μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐδολοφονήθη ὑπὸ καλογήρων ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ παλατίου. Ὁ διάδοχός του ***Μιχαὴλ Β'. (ὁ Τραυλός)*** ἐφάνη μὲν διαλλακτικὸς πρὸς τοὺς μοναχούς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν εἰκόνων ἐξηκολούθησε νὰ ἐφαρμόζῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς εἰκονομάχου Συνόδου τοῦ 814.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 794, ἤτοι ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν Ζ'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ***Κάρολος ὁ Μέγας***, αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως, διέταξε τὴν συγγραφὴν καὶ δημοσίευσιν ***βίβλου ἀναιρούσης τὰ ἐπιχειρήματα καὶ πολεμούσης τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ἐκείνης***. Συνάμα δὲ συνεκάλεσε σύνοδον ἐν Φραγκφούρτῃ ἐκ 300 ἐπισκόπων, οἵτινες παρουσίᾳ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Πάπα ἐψήφισαν ὅτι δύνανται μὲν νὰ ὑπάρχουν εἰς τὰς ἐκκλησίας αἱ εἰκόνες, δὲν πρέπει ὅμως νὰ προσκυνῶνται, ἀλλὰ νὰ θεωρῶνται ὡς βοηθήματα εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀπεικονιζομένων προσώπων καὶ γεγονότων. Ἐν γένει δὲ ἐν τῇ Δύσει, ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, κατὰ τὸν 8ον καὶ 9ον αἰῶνα οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ***διῃρημένοι*** ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν εἰκόνων. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν Ζ'.

---

1) Ὁ ὁρισμὸς τῆς Συνόδου ἔχει ὡς ἑξῆς : «Ὁρίζομεν οὖν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφῖδος καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσας, ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς, τῆς τε τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ι. Χριστοῦ εἰκόνος καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. . . καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν (οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει, ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις Εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι) καὶ θυμιαμάτων καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἴθισται», κτλ.

Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀντεπροσωπεύοντο δεόντως, ἐκτὸς τοῦ Πάπα Ρώμης, καὶ αἱ πολυάριθμοι ἐκκλησίαι τῆς Σικελίας, Γαλλίας, Ἱσπανίας, Βρεττανίας καὶ Ἀφρικῆς, πιθανὸν νὰ ἦτο ἀλλοία ἡ ἀπόφασις τῆς συνόδου ἐκείνης.

Ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Μιχαὴλ βασιλεὺς **Θεόφιλος**, ὁ τελευταῖος τῶν Εἰκονομάχων βασιλέων, ἔδειξε μεγαλήτερον τοῦ πατρός του ζῆλον καὶ δραστηριότητα εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν εἰκόνων. Ἀλλ᾽ ἡ ζωηρὰ ἀντίπραξις τῶν μοναχῶν καὶ ἡ σιωπηρὰ ἀντίστασις τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ ἀμαθοῦς ὄχλου ἐξουδετέρωσε τὰς προσπαθείας αὐτοῦ· μάλιστα αὐτὴ ἡ σύζυγός του **Θεοδώρα** ἦτο ὀπαδὸς τῶν εἰκόνων, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του βασιλεύσασα, κατέλυσε τελείως τὴν μεταρρύθμισιν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτῆς ἐτελέσθη ἡ πρώτη «Ἑορτὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Θεοφίλου), καὶ ἐντὸς τῶν δύο ἑπομένων ἐτῶν οἱ χρονογράφοι ἱστοροῦν ὅτι 100,000 ὀπαδοὶ τῆς Εἰκονομαχικῆς μεταρρυθμίσεως ἐσφάγησαν, ἀνεσκολοπίσθησαν ἢ ἄλλως πως ἐθανατώθησαν ὑπὸ τῶν καλογήρων τῆς Θεοδώρας, αἱ δὲ περιουσίαι των ἐδημεύθησαν ὑπὲρ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου.

Ἔκτοτε ἐπεκράτησε γενικῶς ἀνά τε τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων καὶ λειψάνων. Ἐν τούτοις, φαίνεται ὅτι ὑπόλοιπόν τι τῶν Εἰκονομάχων καὶ μεταρρυθμιστῶν κατώρθωσε νὰ σωθῇ ἐκ τοῦ ὀλέθρου διὰ τῆς φυγῆς εἰς ἄλλας χώρας, καὶ οὗτοι συναπεκόμισαν μεθ᾽ ἑαυτῶν τὰς ἀρχὰς τῆς μεγάλης ταύτης μεταρρυθμίσεως τοῦ 8ου αἰῶνος. Οὕτως εὑρίσκομεν ἐν Βοημίᾳ καὶ Μοραβίᾳ, πολὺ πρὸ τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν ἄλλων σκαπανέων τῆς Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως τοῦ 16ου αἰῶνος, ἐπικρατούσας τὰς διδασκαλίας καὶ ἰδέας τῶν Ἑλλήνων Εἰκονομάχων.

(ἀκολουθεῖ).

ΟΙ ΣΑΜΑΡΕΙΤΑΙ

Ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γίνεται μνεία τῶν Σαμαρειτῶν κατὰ τρόπον, ὅστις μᾶς δίδει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς τῶν Ἰουδαίων. Οὕτω λέγεται ρητῶς ὅτι «δὲν συγκοινωνοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι μὲ τοὺς Σαμαρείτας» (Ἰωάν. δ΄ 9)· καὶ ἐπὶ τῆς θεραπείας τῶν δέκα λεπρῶν λέγεται περὶ τοῦ ἑνός, ὅστις ἐπέστρεψεν ἵνα δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του δοξάζων τὸν Θεόν, ὅτι «ἔπεσε κατὰ πρόσωπον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ εὐχαριστῶν αὐτόν, ***καὶ αὐτὸς ἦτο Σαμαρείτης»****, ὡς ἐὰν ἦτο κάτι ὅλως ἀπροσδόκητον ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐξεπλήρωσε καθῆκον, τοῦ ὁποίου παντάπασιν ἐπιλήσμονες ἐδείχθησαν οἱ ἄλλοι ἐννέα ὁμοίως θεραπευθέντες Ἰουδαῖοι (Λουκ. ιζ΄ 16)· καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπαντῶν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ νομικοῦ: «Καὶ τίς εἶναι ὁ πλησίον μου;» ἔφερε τὴν ὡραίαν ἐκείνην παραβολὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐμπεσόντος εἰς λῃστὰς καὶ ὠνόμασε Σαμαρείτην τὸν εὐεργέτην τοῦ παθόντος, ἵνα διδάξῃ τὸν νο-*

μικὸν ὅτι πλησίον εἶναι πᾶς ἄνθρωπος ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος, καὶ ἂν ἔτι τυγχάνει τοσοῦτον ἀπεξενωμένος ὅσον εἷς Σαμαρείτης (Λουκ. 25—37)· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἵνα ὀνειδήσωσί ποτε σκληρότερον τὸν Κύριον, εἶπον πρὸς Αὐτόν, «Δὲν λέγομεν ἡμεῖς καλῶς ὅτι Σαμαρείτης εἶσαι σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις ;» (Ἰωάν. η΄ 48).

Τίνες λοιπὸν οἱ Σαμαρεῖται οὗτοι καὶ πόθεν τὸ τοσοῦτον μῖσος τῶν Ἰουδαίων κατ᾿ αὐτῶν ; Τῶν ἐρωτημάτων τούτων τὴν ἀπόκρισιν ἔχομεν ἐν τῷ Β΄ βιβλίῳ τῶν Βασιλέων (ιζ΄. 27—41), ἔνθα λέγεται ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀσσυρίας μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸν ἐκτοπισμὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς Ἀσσυρίαν καὶ εἰς τὰς πόλεις τῶν Μήδων, μετέφερεν εἰς Σαμάρειαν καὶ ἄλλας Ἰσραηλιτικὰς πόλεις ἀνθρώπους ἐκ διαφόρων εἰδωλολατρικῶν ἐθνῶν, ἵνα κατοικήσωσι καὶ νέμωνται τὴν γῆν. Οὗτοι μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων ὀλίγων Ἰσραηλιτῶν συναπετέλεσαν τὸ ἔθνος τῶν Σαμαρειτῶν· καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῆς ὀλιγανθρωπίας ἐπληθύνθησαν τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, τοῦτο ἐξελήφθη ὑπ᾿ αὐτῶν ὡς ὀργὴ τοῦ «Θεοῦ τῆς γῆς» κατ᾿ αὐτῶν καὶ ἐζήτησαν παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας νὰ διδαχθῶσι τὰ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ τούτου· καὶ αὐτὸς διέταξε νὰ ἀποσταλῇ εἰς Σαμάρειαν εἷς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἱερέων τῶν ἐκεῖθεν μετοικισθέντων, ἵνα διδάξῃ τὰ ἔθνη ταῦτα τὴν ἀγνοουμένην λατρείαν. Οὕτως ἐμορφώθη ἔθνος μηδεμίαν ἔχον σχέσιν αἵματος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ᾿ ἀντιποιούμενον τῆς αὐτῆς θρησκείας· ᾐσθάνοντο δηλαδὴ οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς τοὺς Σαμαρείτας ὅ,τι θὰ ᾐσθάνετο ὁ κληρονόμος μεγάλης τινὸς περιουσίας πρὸς τὸν ξένον, ὅστις ἤθελε παρουσιασθῇ ὡς γνήσιος κληρονόμος αὐτῆς.

Ἀλλ᾿ οἱ Σαμαρεῖται οὗτοι ἐπὶ αἰῶνας ὅλους εἶχον διπλῆν τινα θρησκείαν· διότι, ἐνῷ συνεμορφώθησαν μέ τινας Ἰσραηλιτικὰς διατάξεις, δὲν ἔπαυσαν νὰ σέβωνται ἕκαστος τοὺς θεοὺς τῶν πατέρων του· καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ περὶ αὐτῶν λεγόμενον ἐν τῇ Γραφῇ : «Ἐφοβοῦντο μὲν τὸν Κύριον, ἐλάτρευον ὅμως τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἐθνῶν, ὅθεν μετῳκίσθησαν» (Βασ. Β, ζ΄ 33). Τὸν μὲν ἀληθινὸν Θεὸν ἐφοβοῦντο, διότι ἐπίστευον ὅτι Αὐτὸς εἶχε στείλη τοὺς λέοντας μεταξὺ αὐτῶν· δηλαδὴ ἐφοβοῦντο τοὺς λέοντας μᾶλλον παρὰ τὸν Θεόν· ἀλλὰ ἐλάτρευον, ἐκ ψυχῆς ἠγάπων καὶ ἐτίμων τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεούς, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν προστάται τῆς ἀσωτίας καὶ τῆς φιληδονίας.

Μετὰ πάροδον πολλῶν χρόνων, ἐπὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁ τῶν Σαμαρειτῶν ἀρχιερεὺς Μανασσῆς ἐζήτησε παρὰ τοῦ κατακτητοῦ τὴν ἄδειαν νὰ κτίσῃ ναὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Γεριζίν, καὶ κατέπεισε τὸν λαὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ διὰ παντὸς τὴν εἰδωλολατρείαν, ἐπέβαλε δὲ καὶ τὴν ἀποδοχὴν τῆς Πενταεύχου τοῦ Μωϋσέως ὡς τὸ μόνον θεόπνευστον βιβλίον, εἰς ὃ ἔπρεπε νὰ στηρίζωνται θρησκευτικῶς. Οὕτω διεμορφώθη ἔθνος μὴ Ἰσραηλιτικὸν κατὰ τὸ γένος, Ἰσραηλιτικὸν δὲ κατὰ τὸ θρήσκευμα, μὲ ἱερατεῖον, ναὸν καὶ βιβλίον τοῦ νόμου ἀντίζηλα τῶν Ἰουδαϊκῶν· τὰς ἀξιώσεις ταύτας ἦτο ἀδύνατον νὰ συγχωρήσωσιν ἢ ν᾿ ἀνεχθῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἐντεῦθεν τὸ μέγα κατ᾿ αὐτῶν μῖσος καὶ ἡ βαθεῖα ἀποστροφή.

Οἱ Σαμαρεῖται δὲν ἐξέλιπον ἀκόμη, ἂν καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν ἠλαττώθη καθ᾿

ὑπερβολήν. Πρὸ τοῦ μεγάλου παγκοσμίου πολέμου, μόλις ἦσαν τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν πεντήκοντα ἄτομα. Μετὰ τὸν πόλεμον μόλις ὑπῆρχον περὶ τὰ πεντήκοντα πρόσωπα· ἐν οἷς διεσώζετο καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἀκόμη ζηλωταὶ τῶν πατρῴων ἀξιώσεων καὶ μετ᾽ ἀφοσιώσεως διαφυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον χειρόγραφον τῆς Πενταπεύχου.

Ἆρά γε θὰ ἐκλίπωσιν; Ἀλλ᾽ οὐχί· οὔτε θὰ ἐκλίπωσιν οὔτε κἂν ἠλαττώθησαν. Ἐξ ἐναντίας ἀριθμοῦνται κατὰ ἑκατομμύρια οἱ Σαμαρεῖται τῶν πρώτων ἡμερῶν. Πράγματι οἱ πλεῖστοι τῶν ὀνομαζομένων Χριστιανῶν σήμερον ἔχουσι διπλῆν τινα θρησκείαν: μίαν τὴν ἐξωτερικήν, ἀκολουθοῦντες πατροπαραδότους τινὰς θρησκευτικὰς συνηθείας, ἃς καλοῦσι Χριστιανικὰς καὶ ὧν αἱ πλεῖσται εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ἑτέραν δὲ τὴν ἐσωτερικήν, τὴν τῆς καρδίας, λατρεύοντες ἕκαστος τοὺς ἰδίους αὐτοῦ θεούς,—ἄλλος τὴν ῥαστώνην, ἕτερος τὴν ἀπόλαυσιν, ὁ τρίτος τὴν φήμην καὶ τὴν δόξαν, οἱ πλεῖστοι τὸ χρῆμα καὶ πάντες οἱ τοιοῦτοι, τὸ ***ἐγώ.*** *Ἡ ἐξωτερικὴ θρησκεία ἔχει σκοπὸν νὰ φανερώνῃ εἰς τοὺς πέριξ ὅτι οὗτοι φοβοῦνται τὸν Κύριον· καὶ ἴσως τὸν φοβοῦνται· διότι ὑποθέτουσιν αὐτὸν ἱκανὸν νὰ τοὺς κακοποιήσῃ, ἂν δὲν συμμορφωθῶσι μὲ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα νομίζουσιν ὅτι ἀρέσκουσιν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ* ***λατρεύουσιν*** *ἕκαστος ἰδίους αὐτοῦ θεούς, καὶ αὕτη εἶναι ἡ* ***πραγματική των θρησκεία,*** *διότι εἶναι ἡ* ***θρησκεία*** *τῆς καρδίας* ***αὐτῶν.***

Οἱ Σαμαρεῖται δὲν ἠδύναντο νὰ γείνωσιν Ἰσραηλῖται, διότι ἡ καταγωγὴ ***αὐτῶν*** *δὲν ἦτο Ἰσραηλιτική. Ἀλλὰ πᾶς Σαμαρείτης τῆς σήμερον δύναται νὰ γείνῃ δεκτὸς εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ καὶ συναποτελέσῃ μετ᾽ αὐτῶν τὸν «Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ», ἐὰν παύσῃ διὰ παντὸς τὴν διπλῆν ταύτην θρησκείαν, τὴν πνευματικὴν ταύτην διπροσωπίαν, καὶ στραφῇ πρὸς τὸν Σωτῆρα, δι᾽ οὗ θὰ δυνηθῇ καὶ νὰ φοβῆται μὲ τὸν ἱερὸν φόβον τοῦ ἀγαθοῦ τέκνου καὶ συγχρόνως νὰ λατρεύῃ καὶ ν᾽ ἀγαπᾷ τὸν Κύριον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.*

Ξ. Π. Μόσχου.

— Ἠρώτησάν ποτε τὴν μητέρα τοῦ Γεωργίου Βασιγκτῶνος πῶς διεμόρφωσε τὸν χαρακτῆρα τοῦ διασήμου υἱοῦ της. Αὕτη ἀπήντησεν ὅτι ἀπὸ νηπιακῆς του ἡλικίας προσεπάθησε νὰ τὸν διδάξῃ τρία πράγματα — νὰ ἦναι ***εὐπειθής***, νὰ ἦναι ***ἐπιμελὴς*** καὶ νὰ ἦναι ***φιλαλήθης***. Ἆρά γε πόσαι Ἑλληνίδες μητέρες ἀνατρέφουν ἔτσι τὰ παιδιά των; Καὶ ὅμως αὐτὰ εἶναι τὰ τρία σπουδαιότερα πράγματα, τὰ ὁποῖα τὸ παιδίον πρέπει νὰ μάθῃ, ἂν θέλουν οἱ γονεῖς του νὰ τὸν κάμουν καλὸν ἄνθρωπον, καλὸν πολίτην καὶ καλὸν Χριστιανόν.

Καὶ ὅταν λέγωμεν νὰ ***διδάξουν*** τὰ παιδία των τὰς ἀρετὰς ταύτας, ἐννοοῦμεν διδασκαλίαν ὄχι τῶν ***χειλέων*** μόνον, ἀλλὰ κυρίως τοῦ ***παραδείγματος***. Μία μήτηρ δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ τὸ τέκνον της νὰ λέγῃ ἐν παντί, τὴν ἀλήθειαν ὅταν ἡ ἰδία ψεύδεται ἐνώπιόν του πρὸς ἄλλους ἢ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἴδιον. Κανεὶς γονεὺς δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ διδάξῃ τὰ τέκνα του τὴν ἐπιμέλειαν, ὅταν ὁ ἴδιος ἦναι ὀκνηρός. Τὸ παράδειγμα τοῦ γονέως εἶναι διδασκαλία πολὺ ἰσχυροτέρα καὶ εὐγλωττοτέρα διὰ τὸ τέκνον ἀπὸ ὅλας τὰς ὡραιοτέρας ἐκ στόματος νουθεσίας.

"ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΙΗΣΟΥ„

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΕΒΔΟΜΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

('Οργανωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου ἀπὸ τοῦ 1846).

'Από τῆς Κυριακῆς 25 Δεκεμβρίου (7 Ἰανουαρίου) μέχρι τοῦ Σαββάτου 31 Δεκεμβρίου (13 'Ιανουαρίου 1923)

Πάντες οἱ ἁπανταχοῦ Χριστιανοὶ προεστῶτες καὶ ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου παρακολοῦνται ὅπως ἐνηργήσωσιν ἐγκαίρως, ἵνα συγκεντρώσωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἅπαντας τοὺς Χριστιανοὺς πρὸς ἡνωμένην προσευχὴν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ὡς ἄνω ἑβδομάδος καὶ ὅπως κυκλοφορήσῃ εὐρέως τὸ παρὸν πρόγραμμα. Οἱ ποιμένες καὶ ἱεροκήρυκες παρακαλοῦνται θερμῶς ὅπως χρησιμοποιήσωσι τὰ κατωτέρω ὑπο δεινυόμενα θέματα διὰ τὸ κήρυγμά των κατὰ τὴν ἐναρκτήριον Κυριακὴν 25 Δεκεμβρίου καὶ ἀναπτύξωσιν εἰς τὸ ἐκκλησίασμα τὸν σκοπὸν τῆς ἑβδομάδος ταύτης τῆς παγκοσμίου συμπροσευχῆς.

Ὡσαύτως παρακαλοῦνται ὅπως ἐγκαίρως ἀποστείλωσιν ἕκαστος ἔκθεσιν τῶν συναθροίσεων τῶν γενομένων ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Συνδέσμου, εἰς τὴν ἑξῆς διεύθυνσιν :

The General Secretary
World's Evangelical Alleance
19 Russell Square.
London, W. C. 1

Κυριακή, 25 Δεκεμβρίου.

Θέματα διὰ κηρύγματα καὶ ὁμιλίας,

«'Εὰν ἡ παρουσία σου δὲν ἔλθῃ.... μὴ ἀναγάγῃς ἡμᾶς ἐντεῦθεν» ("Εξοδ. λγ'. 15).
« Σηκώθητι, φωτίζου· διότι τὸ φῶς σου ἦλθε» ("Ησ, ξ'. 1).
« Σεῖς δὲν ἐξελέξατε ἐμέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξέλεξα ὑμᾶς . . . διὰ νὰ ὑπάγητε σεῖς καὶ νὰ κάμητε καρπόν . . . . ὥστε ὅτι ἂν ζητήσητε παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ ὀνόματί μου νὰ σᾶς δώσῃ αὐτό», ('Ιωάν. ιε' 15).
« 'Ιδοὺ κάμνω νέα τὰ πάντα». ('Αποκ. κα' 5).

Δευτέρα 26 Δεκεμβρίου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, δι' ἓν ἀκόμη ἔτος τῆς ἀπείρου ὑπομονῆς καὶ ἐλέους Αὐτοῦ· διὰ πᾶσαν νίκην τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ εἴς τε τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ζωήν· διὰ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀποτυχίας, ἥτις φανερώνει τὸ μέγεθος τοῦ ἀνατεθειμένου εἰς ἡμᾶς ἔργου· διὰ τὸ ναυάγιον τῆς κοσμικῆς πολιτικῆς καὶ τὴν ἀποδειχθεῖσαν ματαιότητα τῆς ἐπιτυχίας, ἐξ ἧς γίνεται καταφανὴς ἀφ' ἑνός μεν ἡ ἡμετέρα ἀνάγκη τοῦ Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπάρκεια Αὐ-

τοῦ. Διὰ πᾶσαν περιπέτειαν τῆς πίστεως, διὰ τῆς ὑπερνικήσεως τοῦ φόβου καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν, καὶ διὰ τὴν Θείαν ἀντίληψιν τῶν περιπετειῶν τούτων.

Ἂς ἐξομολογηθῶμεν: τὴν ἀποτυχίαν μας εἰς τὴν τήρησιν τῶν καλῶν μας ἀποφάσεων, τὴν ἔλλειψιν ὑπακοῆς καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀδελφότητος, τὴν ἀσθενῆ μας ἀντίληψιν τῆς ἐκτάσεως καὶ δόξης τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν περιωρισμένην διανοητικότητα καὶ τὴν σκληρὰν καρδίαν καὶ τὸ φιλοκατήγοραν πνεῦμα ἡμῶν καὶ ἄλλων.

Ἂς δεηθῶμεν: ὑπὲρ τοῦ πνεύματος τῆς ἀπολύτου εἰλικρινείας· ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἀληθείας ὁπόθεν δήποτε φανερουμένης· ὑπὲρ προθυμίας τοῦ νὰ φέρωμεν βάρη ὁμοῦ μετὰ τοῦ Χριστοῦ· ὑπὲρ τοῦ πνεύματος τῆς πρακτικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς αὐτοθυσιαζομένης συμπαθείας· ὑπὲρ τῆς προθυμίας τοῦ νὰ δεχώμεθα ἐπιτιμήσεις καὶ τοῦ νὰ μανθάνωμεν παρ' ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐξ ἰδιοσυγκρασίας ἢ πεποιθήσεως εἴμεθα ἀντίθετοι. Ὥστε, ἀπηλλαγμένοι πάσης ὑπερηφανείας καὶ ἐξετάζοντες ἑαυτοὺς πρὸ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὴ ἀξιώσωμεν οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ τὸ ἔλεος καὶ τὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ψαλμ. μ', Ματθ. ιζ' 1—21, Β'. Κορινθ. δ'

Τρίτη 27 Δεκεμβρίου.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΥΤΙΝΟΣ ΚΕΦΑΛΗ ΕΙΝΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν: διὰ πᾶσαν αὔξησιν ἀγάπης προερχομένης ἐκ νέας συναισθήσεως τῶν αἰτίων τῶν διαφορῶν μας· διὰ τὴν ἀφύπνισιν τῆς κοινωνικῆς συνειδήσεως διὰ τῆς Ἐκκλησίας· διὰ καθαρωτέραν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα δυνάμεθα ὅλοι νὰ συνεργασθῶμεν διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ· διὰ πᾶσαν χλεύην, τὴν ὁποίαν ὑφιστάμεθα ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀφοσιώσεως ἡμῶν, καὶ διὰ πᾶσαν ἐπίκρισιν, ἥτις μᾶς κάμνει νὰ ἴδωμεν καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀποτυχίαν μας.

Ἂς ἐξομολογηθῶμεν: τὴν συχνήν μας τύφλωσιν ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν σημασίαν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων· τὴν δυσφορίαν μας διὰ τὰς ἐπιτιμήσεις· τὸν φανατισμὸν καὶ τὰς προλήψεις μας· τὴν ἔλλειψιν πίστεως διὰ νέαν πνευματικὴν δρᾶσιν· τοὺς ἀνοήτους φόβους μας περὶ τῆς ἀληθείας· τὴν ἀποτυχίαν μας εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία μᾶς παρέχεται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τὴν ἔλλειψιν ἐν ἡμῖν τῶν σημείων τοῦ Σταυροῦ, ἐξ ὧν διαφαίνεται τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ἂς δεηθῶμεν: ὑπὲρ νέας καὶ θερμῆς πεποιθήσεως ὅτι ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐνδόξου Αὐτοῦ παρουσίας· ὑπὲρ ἀγάπης, ἡ ὁποία θ' ἀνοίξῃ δρόμον, διὰ μέσου ὅλων τῶν ἐμποδίων, εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· ὑπὲρ νέου θάρρους καὶ ἐλπίδος· ὑπὲρ καθαρᾶς καὶ σταθερᾶς μαρτυρίας διὰ τὸν Χριστὸν καὶ ὑπὲρ καρδίας, ἥτις δὲν ἀπελπίζεται. Ἵνα ἐνισχυθῇ ὁ πόθος πρὸς ἕνωσιν μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· ἵνα αἱ πρὸς τοιαύτην ἕνωσιν ἐνέργειαι καθοδηγῶνται ἐν παντὶ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἵνα ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν διαπνεύσῃ νέα καὶ στερεὰ πεποίθησις ἐπὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἠσ. μβ', 1—12. Λουκ. κβ', 17—30, Α', Κορ. ιγ', Ἐφεσ. δ', 1—16.

Τετάρτη 28 Δεκεμβρίου.

ΥΠΕΡ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν : διὰ τὸν ὁλοὲν αὐξάνοντα πόθον πρὸς εἰρήνην· διὰ τὴν διευθέτησιν τῶν ἐν τῇ Ἄπω Ἀνατολῇ ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπὶ καιρὸν ἠπείλουν τὸ μέλλον· διὰ τὰς καταβληθείσας προσπαθείας πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς Εὐρώπης· διὰ τὴν στενωτέραν διεθνῆ ἕνωσιν, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ λησμονηθῇ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ ἀνοιχθοῦν νέαι ὁδοὶ πρὸς ἀμοιβαίαν συνεννόησιν· διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ζωηροτέραν συναίσθησιν εὐθύνης μεταξὺ τῶν ἀρχόντων ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἂς ἐξομολογηθῶμεν : τὰ ἐλαττώματα τοῦ πατριωτισμοῦ μας· τὰς ἐσφαλμένας ἰδέας μας περὶ ἐθνικοῦ μεγαλείου· τὴν ἔλλειψιν ἐκ μέρους μας συμπαθείας πρὸς τὰς δυσκολίας ἄλλων ἐθνῶν· τὴν σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, αἱ ὁποῖαι πολλάκις συμβαδίζουν μὲ τὴν πρόοδον· τὴν βραδεῖάν μας χειραφέτησιν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐθνικοῦ ἐγωϊσμοῦ.

Καὶ ἂς δεηθῶμεν : ὑπὲρ πάντων τῶν ὁπουδήποτε κυβερνώντων, ὅπως καταστῶσιν ἱκανοὶ πρὸς πνευματικὴν ἀρχηγίαν, ὅπως ἔχωσιν ὀξεῖαν ἀντίληψιν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα καὶ τὸ θάρρος τοῦ ν' ἀκολουθῶσι τὸ φῶς ἀντὶ πάσης θυσίας· ὑπὲρ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἵνα τὰ ἰσχυρότερα σέβωνται πάντοτε τὰ δίκαια τῶν ἀσθενεστέρων, ἵνα τὸ ἀφυπνιζόμενον πνεῦμα τοῦ ἐθνικισμοῦ καθ' ὅλον τὸν κόσμον καθοδηγῆται ἀσφαλῶς· ἵνα ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ Θεοῦ ὡς Ἁγίου καθαρίσῃ τὰ ἔθνη ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἰδιοτέλειαν, καὶ ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ Θεοῦ ὡς ἀγάπης ἀπαλλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ διαμάχας, ἵνα πάντα τὰ ἔθνη διίδωσι τὴν ἀμοιβαίαν αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων ἐξάρτησιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἀνθρωπίνῃ οἰκογενείᾳ· ἵνα τὰ βασίλεια τῆς γῆς ταχέως καταστῶσιν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ψαλμ. λγ', οβ'. Ζαχ. β'. 1—5, Ἐφεσ. β'. 13—22.

Πέμπτη 29 Δεκεμβρίου.

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν : διὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸν ἱεραποστολικὸν ἀγρὸν ἐν μέσῳ τρομακτικῶν δυσκολιῶν· διὰ τὴν συσσωμάτωσιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως· διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Χριστιανικῶν ἰδεῶν εἰς τὸν ὁρίζοντα τῶν ἰθαγενῶν κυβερνήσεων, καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πνεύματος εἰς ἀναριθμήτους ἐθνικὰς καρδίας.

Ἂς δεηθῶμεν : ὑπὲρ ἀληθοῦς ἀντιλήψεως τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς ταχείας ἐλεύσεως τῆς βασιλείας του. Ὑπὲρ ἑνότητος εἰς τοὺς ἱεραποστολικοὺς ἀγρούς, καὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ μισαλλοδοξίαν καὶ στενότητα ἀντιλήψεως, ἀπὸ ἀπροσεξίαν καὶ κακοπιστίαν· ὑπὲρ πάντων τῶν ἁπανταχοῦ ἱεραποστόλων, ἵνα δοθῇ αὐτοῖς χάρις ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς πρακτικὴν καθοδήγησιν ἐκείνων, οὓς φέρουν εἰς τὸν Χριστόν· ὑπὲρ ἀνακοπῆς τῆς προόδου τοῦ Ἰσλάμ. Ὅπως αἱ ἐθνικαὶ ἐξεγέρσεις καταστοῦν νέαι Χριστιανικαὶ εὐκαιρίαι· ὅπως ἄνδρες Χριστιανοὶ λάβουν εὐρυτέραν συμμετοχὴν εἰς τὰς κατὰ τόπους κυβερνήσεις. Ὑπὲρ βαθυτέρας ἑνότητος πάντων τῶν ἐθνῶν πρὸς συνεργασίαν ἐπὶ τοῦ ἱεραποστολικοῦ πεδίου.

Ἠσ. λε', Πράξ. δ'. 5—12, Ρωμ. ι'. 11—21.

Παρασκευὴ 30 Δεκεμβρίου.

ΥΠΕΡ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν : διὰ τὸν αὐξάνοντα πόθον τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν· διὰ τὸ νέον ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται εἰς πολλὰ μέρη ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς· διὰ τὴν αὔξουσαν δρᾶσιν ὑπὲρ τῆς εὐεξίας τῶν παιδίων καὶ τῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας· διὰ πᾶσαν τὴν Χριστιανικὴν δρᾶσιν ἐντὸς τῶν σχολείων καὶ ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων ἁπανταχοῦ· διὰ τὰ ὅσα κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε.

Ἂς δεηθῶμεν : ὑπὲρ τῆς ἀναζωογονήσεως τῆς θρησκείας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ· καὶ τῆς συνηθείας τῆς οἰκογενειακῆς προσευχῆς, ὑπὲρ τῆς ἐμπεδώσεως τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐλαβείας διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἀγάπη καθαρίζεται ἀπὸ παντὸς πάθους καὶ πάσης ταπεινῆς ἰδιοτροπίας· ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατακτήσεως τῆς διανοίας τῶν φοιτητῶν καὶ ὑπὲρ ἀναγνωρίσεως Αὐτοῦ ὡς Ὁδηγοῦ καὶ φίλου τῆς νεολαίας· ὑπὲρ ἀνυψώσεως καὶ μετατροπῆς τῆς νεανικῆς φιλοδοξίας ἀπὸ πνεύματος κέρδους εἰς πνεῦμα ὑπηρεσίας· ὑπὲρ ἐπεκτάσεως τῆς δράσεως τῶν Κυριακῶν Σχολείων, ἵνα ἡ Ἐκκλησία ἀναλάβῃ ἐφ' ἑαυτὴν τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ φέρῃ τὴν νεολαίαν πρὸς τὸν Θεόν.

Ματθ. ιθ', 13—22. Παροιμ. γ'. 1—17, Ψαλμ. ριθ'. 9—16 καὶ 33—40

Σάββατον 31 Δεκεμβρίου.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Ἂς δεηθῶμεν : ὅπως ἡ Ἐκκλησία γνωρίσῃ καλλίτερον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἀπαλλαγῇ ἀπὸ πᾶσαν χλιαρότητα, καὶ ἐμπνευσθῇ πνεῦμα τόλμης καὶ ἀφιερώσεως πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν αὐτῆς μέχρι θυσίας. Ὅπως οἱ Χριστιανοὶ πάσης τάξεως δίδουν ζωντανὴν μαρτυρίαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ πᾶσαν ἐργασίαν. Ὅπως ὁ Χριστὸς καταστῇ πραγματικότης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, καθὼς εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εὕρῃ τὴν αὐτὴν προθυμίαν πρὸς ἀνεπιφύλακτον καὶ τελείαν θυσίαν ἐκ μέρους τῶν φερόντων τὸ ὄνομά Του. Ὅπως ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ἰουδαίων μὴ παρεμποδίζεται ὑπὸ παλαιῶν προλήψεως καὶ φυλετικῶν παθῶν· ὅπως τὸ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς συγχωρήσεως καὶ ἐνθέρμου ἀγάπης ἐκτοπίσῃ τὴν ἐχθρότητα. Ὅπως μὲ ὑπομονὴν καὶ ἀκούραστον ζῆλον ἀναμείνωμεν ἐκ Θεοῦ τὴν καρποφορίαν τῶν ἀγώνων μας. Ὅπως ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ ὑλοφροσύνην εἰς τὴν ἐκτίμησιν ἠθικῶν ἀποτελεσμάτων.
Ὑπὲρ ζωηροτέρας συναισθήσεως τῶν ἐν Χριστῷ πνευματικῶν θησαυρῶν μας καὶ ὑπὲρ μείζονος πίστεως πρὸς χρησιμοποίησιν αὐτῶν· ὑπὲρ τῆς ἀγάπης ἐκείνης ἡ ὁποία δὲν δέχεται νὰ ἱκανοποιῆται μὲ ἀτομικὴν ἢ ἐθνικὴν σωτηρίαν.

Ἡσ. ξ'. 1—5 καὶ 18—22, Ἰωάν. ιε'. 1—17, Ἐφεσ. γ'. 14—21, Α'. Κεφ. α', 18—31.

ΔΙΕΘΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

διὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον 1922.

Κυριακή, 4 Δεκεμβρίου.

Ὁ καλὸς Σαμαρείτης (Λουκ. ι' 25—37).

Ἐποχή: Νοέμβριος ἢ Δεκέμβριος τοῦ ἔτους 29 μ. Χρ.

Ἡ παραβολὴ αὕτη εἶναι ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων παραβολῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Εἶναι τόσον ἁπλῆ, ὥστε νὰ ἐννοῆται καὶ ὑφ' ἑνὸς παιδίου· περιέχει ἐξ ἄλλου τόσον ὑψηλὴν καὶ μεγαλειώδη διδασκαλίαν, ὥστε νὰ ἐπιβάλλεται εἰς πάντα ἄνθρωπον πάσης φυλῆς καὶ παντὸς αἰῶνος. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον ἐδιδάσκετο καὶ ὑπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, πλὴν ὁ νόμος ἐκεῖνος ἦτο διὰ μόνους τοὺς Ἰσραηλίτας. Πρῶτος ὁ Χριστὸς ἐκήρυξε τὴν πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀγάπην. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ νομικοῦ, «Τίς εἶναι ὁ πλησίον μου;» ἀπήντησαν ὁ Κύριος διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης, ἥτις παριστάνει ἕνα Σαμαρείτην, ἤτοι, ἕνα μισητὸν ἀλλόφυλον καὶ αἱρετικόν, ὡς ἐκπληρώσαντα τὴν Θείαν ἐντολήν, ἐνῷ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Λευΐτης, ἤτοι, οἱ γνήσιοι καὶ ὀρθόδοξοι Ἰσραηλῖται, τὴν παρέβησαν καὶ τὴν περιεφρόνησαν. Ὁ Σαμαρείτης περιέθαλψε καὶ περιεποιήθη τὸν Ἰσραηλίτην, λησμονῶν τὴν ἔχθραν καὶ τὸ μῖσος τῶν Ἰσραηλιτῶν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸ ἔθνος του. Ἡ ἀγάπη «ἀγαθοποιεῖ, πάντα ἀνέχεται, δὲν ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α'. Κορινθ. ιγ'. 4—8). Ἐὰν ἤμεθα ἀληθεῖς Χριστιανοί, πρέπει πάντα ἄνθρωπον καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς μας νὰ θεωρῶμεν ὡς τὸν «πλησίον» μας καὶ νὰ ποιῶμεν πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐποίησεν ὁ καλὸς Σαμαρείτης.

Κυριακή 11 Δεκεμβρίου.

Οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. ι'. 38—ια'. 54).

Ἐποχή: Πιθανῶς κατὰ Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 29 μ. Χρ.

Τὸ μάθημα τοῦτο μᾶς παρουσιάζει τὸν Κύριον ἡμῶν ἐν πρώτοις μεταξὺ τῶν φίλων Του ἐν Βηθανίᾳ—εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαπητοῦ Του Λαζάρου καὶ τῶν ἀδελφῶν του. Ἐκεῖ ὁ Κύριος εὕρισκε πάντοτε περιβάλλον ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως· ἡ οἰκογένεια αὕτη ὡσαύτως Τὸν περιέβαλε μὲ ὑπηρεσίας στοργικὰς κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν παθῶν Αὐτοῦ. Εἰς τὸ 14ον ἐδάφιον τοῦ ια'. κεφαλαίου ὁ Εὐαγγελιστὴς ἀποτόμως μεταθέτει τὴν ἀφήγησιν εἰς τὸ ἐχθρικὸν περιβάλλον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἵτινες ἐζήτησαν καὶ τὰς ἀγαθοεργοὺς πράξεις τοῦ Κυρίου ἡμῶν νὰ δυσφημήσουν καὶ νὰ παραστήσουν ὡς γινομένας διὰ σατανικῆς δυνάμεως. Ἐν γένει δὲ οἱ Φαρισαῖοι παντοῦ καὶ πάντοτε κατεδίωκον καὶ ἀντέπραττον τὸν Χριστόν, διότι τὰ ἔργα αὐτῶν τὰ πονηρὰ καὶ ἡ ὑποκρισία των ἠλέγχοντο ὑπ' Αὐτοῦ. Ἀκόμη καὶ ὁ Φαρισαῖος, ὅστις Τὸν ἐκάλεσεν εἰς γεῦμα εἰς τὴν οἰκίαν του, Τὸν κατέκρινε διότι ἐκάθησε νὰ φάγῃ χωρὶς πρῶτον νὰ νιφθῇ. Παντοῦ δὲ οἱ Φαρισαῖοι παρεφύλαττον Αὐτόν, ζητοῦντες νὰ εὕρουν τι νὰ Τὸν κατηγορήσουν.

Τί εἴμεθα ἡμεῖς; Φίλοι τοῦ Χριστοῦ ἢ ἐχθροὶ Αὐτοῦ; «Σεῖς εἶσθε φίλοι Μου, ἐὰν πράττετε ὅσα σᾶς παραγγέλλω.» Καθήμεθα παρὰ τοὺς πόδας Του, ὡς ὁ Λάζαρος καὶ ἡ Μαρία, διὰ νὰ διδασκώμεθα καὶ νὰ φωτιζώμεθα παρ' Αὐτοῦ;

Ἐὰν οὕτω δὲν πράττωμεν, δὲν εἴμεθα φίλοι Του, ἀλλ' ἐχθροί Του. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ Τὸν κατηγορῶμεν ἢ δυσφημῶμεν, ὅπως οἱ Φαρισαῖοι. Ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς ἐντολάς Του, διὰ νὰ ἤμεθα ἐχθροί Του.

Κυριακή, 18 εκε μβρίου

Μωρὰ πρόνοια καὶ σοφὴ ἐμπιστοσύνη (Λουκ. ιβ').

Ἐποχή: Σύγχρονος μὲ τὸ προηγούμενον μάθημα.

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὁ Χριστὸς διδάσκει κυρίως τὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν πατρικὴν καὶ φιλόστοργον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ εἰς πᾶσαν περιπέτειαν τοῦ βίου καὶ καταδικάζει τὴν πλεονεξίαν καὶ μωρίαν ἐκείνων, οἵτινες θησαυρίζουν θησαυροὺς ἐπιγείους καὶ προσκαίρους, διὰ νὰ ἀπολαύσουν μίαν εὐτυχίαν ἐπισφαλῆ καὶ ἀπατηλήν. Οἱ στηρίζοντες τὴν εὐτυχίαν των εἰς τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ εἶναι, ὡς ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς, «ἄφρονες», διότι παραγνωρίζουν τὰ αἰώνια αὐτῶν συμφέροντα καὶ παραμελοῦν τὴν ψυχήν των. «Θησαυρίζουν εἰς ἑαυτοὺς καὶ δὲν πλουτοῦν πρὸς τὸν Θεόν». Τοιοῦτοι ἄφρονες δὲν εἶναι μόνον οἱ πλούσιοι τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ πλούσιοι — πᾶς, ὅστις ἐργάζεται καὶ κοπιάζει διὰ τὰ κοσμικὰ πράγματα εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ λησμονῇ τὸν Θεὸν καὶ τὰ πρὸς Αὐτὸν καθήκοντά του. Ἡ ἀγάπη τοῦ κόσμου εἶναι ἔχθρα πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν καὶ ἐμπιστευόμενος εἰς τὴν ἀγάπην Αὐτοῦ εἶναι ἀληθῶς πλούσιος· διότι ἐν τῷ Θεῷ καὶ τῇ χάριτι Αὐτοῦ ἔχει τὰς ὑψίστας εὐλογίας καὶ τὸν ἀληθῆ θησαυρόν. Τὸν δὲ θησαυρὸν τοῦτον δὲν θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἀφήσῃ ὄπισθέν του, ὅταν ἀπέλθῃ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ θὰ τὸν συναποκομίσῃ μαζύ του εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν πέραν τοῦ τάφου.

Κυριακή 25 Δεκεμβρίου

Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Λουκ. β' 1—20.

Ἐποχή: Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 5 πρὸ Χριστοῦ

Ἡ γέννησις τοῦ Θεανθρώπου ἔλαβε χώραν ἐν μέσῳ περιβάλλαντος πτωχοτάτου. Τοῦτο ἦτο σύμφωνον πρὸς τὰς προφητείας τῆς Π. Διαθήκης καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐμφανίσεως Αὐτοῦ. Ἐὰν ἐγεννᾶτο εἰς ἀνάκτορον βασιλικὸν ἢ μέγαρον πλουσίου, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, ὡς ἔζησε, μεταξὺ τῶν πτωχῶν, νὰ ἐργασθῇ, ὡς εἰργάσθη, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ταπεινῶν καὶ ἐξουθενημένων, καὶ νὰ ὑποφέρῃ, ὡς ὑπέφερε, πάσας τὰς ἀνθρωπίνους στερήσεις, θλίψεις καὶ δοκιμασίας.

Ἡ «δόξα Κυρίου», ἥτις ἔλαμψε περὶ τοὺς ποιμένας παρὰ τὴν Βηθλεέμ, ἦτο ἡ αὐτὴ οὐρανία λάμψις, ἥτις ὡδήγησε τὸν λαὸν Ἰσραὴλ διὰ τῆς ἐρήμου καὶ ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου εἰς τὴν σκηνὴν καὶ εἰς τὸν ναόν. Ἡ αὐτὴ δόξα ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν Μεταμόρφωσιν Αὐτοῦ, ἐτύφλωσε τὸν Σαῦλον ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς Δαμασκὸν καὶ ἐθάμβωσε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, ὅτε εἶδε τὸ ὅραμα τοῦ δεδοξασμένου Κυρίου του. Τὴν αὐτὴν λάμψιν βλέπουν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πιστοῦ φωτίζουσαν ἑκάστην σελίδα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦτο ἡ ἀφετηρία νέας ἐποχῆς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, προκηρύττουσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν εἰρήνην καὶ τὴν Θείαν

εὐδοκίαν. Ἐὰν τὴν σήμερον δὲν βασιλεύῃ ἡ εἰρήνη καὶ δὲν φανεροῦται ἡ Θεία εὐδοκία, τοῦτο δέν εἶναι σφάλμα τοῦ Χριστοῦ ἀλλὰ τῶν Χριστιανῶν.

Ἐπειδὴ εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰ κηρύγματα τῆς Κυριακῆς 25 Δεκεμβρίου φυσικῶς θὰ πραγματεύωνται τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, δύνανται οἱ διδάσκαλοι τῶν Κυριακῶν Σχολείων νὰ ἀντικαταστήσωσι τὸ ἀνωτέρω μάθημα τῶν Χριστουγέννων διὰ μαθήματος ἀνακεφαλαιώσεως τῶν μαθημάτων τῆς ληγούσης τριμηνίας.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Διήγημα τῶν ἡμερῶν τοῦ Νέρωνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

(συνέχεια)

Ὁ Μάρκος ἦτο ἔξαλλος μὲ ὀργὴν καὶ ἀπελπισίαν διὰ τὴν ἀπότομον αὐτὴν ἄρνησιν τοῦ Νέρωνος, καὶ ἔμεινε μὲ σφιγμένους γρόνθους, κυττάζων τὴν θύραν, δι' ἧς ὁ μονάρχης ἀπεχώρησεν, ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ ἁρπάσῃ τὸν αἱμοβόρον τύραννον καὶ νὰ τὸν σπαράξῃ.

Αἴφνης ἤκουσεν ὄπισθέν του τὸ ὄνομά του προφερόμενον χαμηλοφώνως. Ἐστράφη καὶ εἶδε τὴν Αἰμιλίαν, ἡ ὁποία εἶχε μείνει μόνη ἐξ ὅλων τῶν αὐλικῶν, καὶ ἡ ὁποία τὸν ἐκύτταζε μὲ τρόμον καὶ ἀγάπην. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Μάρκου ἤστραψαν ἐξ ὀργῆς, ὅταν τὴν εἶδεν.

— «Α ! Ἐδῶ εἶσαι ;» ἐφώναξεν· «εἶσαι τώρα εὐχαριστημένη μὲ τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἔκαμες ; Ἡ Βιργινία σήμερον θὰ ἀποθάνῃ ! ».

— «Ἔχει καλῶς,» ἀπήντησεν ἡ Αἰμιλία. Ὁ Μάρκος ἐφάνη ὡς νὰ μὴ ἠννόησεν.

— «Ἔχει καλῶς ;» ἐπανέλαβε· «καὶ διὰ ποῖον ἔχει καλῶς ;»

— «Διὰ σὲ τοὐλάχιστον, διότι ἀφοῦ ἐκλείψῃ αὐτὴ ἡ Χριστιανή, ἴσως ἔλθῃς πάλιν εἰς τὰ καλά σου.»

— «Ὅταν θὰ ἐκλείψῃ ἡ Βιργινία», ἀπήντησεν ὁ Μάρκος, «θὰ ἐκλείψῃ τὸ φῶς ἀπὸ τὴν ἡμέραν, καὶ ὁ ἥλιος καὶ τἄστρα ἀπὸ τὸν οὐρανόν !»

— «Θὰ μείνουν ὅμως καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, ποῦ θὰ σὲ ἀγαποῦν,» εἶπεν ἡ Αἰμιλία μὲ τρέμουσαν φωνήν.

— «Ἄκουσε !» ἐφώναξεν ὁ Μάρκος μὲ σφιγμένους ὀδόντας· «ἄν ἀποθάνῃ ἡ Βιργινία, κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ ἐζήτησαν τὸν θάνατόν της, δὲν θὰ ζήσῃ — μήτε σύ, μήτε ὁ Τιγελλῖνος, ὁ Λικίνιος, ἡ Ποππαία — μήτε αὐτὸς ὁ Νέρων. Ἀκοῦς; Ἂν ἀποθάνῃ ἡ Βιργινία, θὰ χάσω καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν μου καὶ δὲν θὰ θελήσω νὰ ζήσω πλέον τοιαύτην ζωὴν χωρὶς αὐτήν !»

Οἱ λόγοι του καὶ ἡ ἔξαψίς του ἐξώργισαν τὴν ζηλότυπον Αἰμιλίαν καὶ ἐφώναξεν·

—«Ἂς ἀποθάνῃ λοιπόν! Καὶ αὐτὴ καὶ σύ! Προτιμῶ νὰ σὲ ἴδω νεκρόν, παρὰ σύζυγον αὐτῆς τῆς γυναικός!»

Ὁ Μάρκος ἔκαμεν ἕν βῆμα πρὸς αὐτὴν μὲ ὕφος ἀπειλητικόν, ἀλλ' ἀμέσως συγκρατήσας ἑαυτόν, τῆς ἔρριψε βλέμμα ἀπείρου ἀποστροφῆς καὶ στραφεὶς ἐξῆλθε δρομαίως.

Ἡ Αἰμιλία ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς ὡς ἀπολιθωμένη. Ἔπειτα ἐξῆλθε καὶ αὐτὴ μὲ βῆμα βραδὺ καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκόν της. Ἐκεῖ ἀπεσύρθη εἰς τὸν κοιτῶνά της καὶ ἔδωκε διαταγὰς νὰ μὴ τὴν διαταράξουν, διότι εἶχεν ἀνάγκην νὰ κοιμηθῇ. Ἡ ἀπελπισία της ἦτο τελεία. Ἰδοὺ τὸ τέλος ὅλων τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν ἐλπίδων της! Ἀντὶ νὰ χωρίσῃ τὸν Μάρκον ἀπὸ τὴν Χριστιανὴν αὐτήν, τὸν ἔκαμε νὰ τὴν ἀγαπήσῃ περισσότερον καὶ τὸν ἥνωσε μὲ αὐτὴν διὰ τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου. Δι' ἑαυτὴν τὸ πᾶν ἀπώλετο! Ἡ ἀποστροφή, τὴν ὁποίαν τῇ ἐξεδήλωσεν ὁ Μάρκος, τὴν ἔπεισεν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ κερδήσῃ τὴν ἀγάπην του. Καὶ τότε τί τὴν ἤθελε τὴν ζωήν; Ὁ θάνατος θὰ ἦτο δι' αὐτὴν εὐπρόσδεκτος ἀπολύτρωσις! Μὲ τὰς σκέψεις αὐτὰς ἔλαβε τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν....... Μετὰ πολλὰς ὥρας ἡ πιστή της θαλαμηπόλος ἀνησυχήσασα, εἰσῆλθε σιγὰ εἰς τὸν κοιτῶνα, τὴν εἶδεν ἐξηπλωμένην εἰς τὸ ἀνάκλιντρον καὶ κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι κοιμᾶται. Ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τῆς Αἰμιλίας ἀνεπαύετο ἐπὶ τοῦ στήθους της. Ὅταν ὅμως ἀνεσήκωσαν τὴν χεῖρα αὐτήν, εἶδον τὴν χρυσῆν λαβὴν μικροῦ ἐγχειριδίου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐμπεπηγμένον εἰς τὴν καρδίαν τῆς νεκρᾶς. Ἡ ὕπαρξις τῆς ὡραίας καὶ πλουσίας ἀριστοκράτιδος εἶχε ναυαγήσει εἰς τὸ σκότος. Δυστυχής, ζαλισμένη Αἰμιλία! Δὲν εὑρέθη χεὶρ νὰ σὲ συγκρατήσῃ ἀπὸ τὸν βυθόν, εἰς τὸν ὁποῖον σὲ ἐκρήμνισεν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀπελπισία σου!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ἦτο ἑορτάσιμος ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἰς τὴν Ρώμην, κατὰ διαταγὴν τοῦ Νέρωνος. Εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ παράστασις, ὁποίαν οἱ Ρωμαῖοι ποτὲ δὲν εἶχον ἴδει. Θὰ ἐλάμβανον εἰς αὐτὴν μέρος ὅλοι οἱ καλήτεροι μονομάχοι, ἀοιδοὶ καὶ μῖμοι· ὁ κυριώτερος ὅμως ἀριθμὸς τοῦ προγράμματος ἦτο ἡ προκηρυχθεῖσα σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν. Τὰ αἱμοβόρα ἔνστικτα καὶ τοῦ ὄχλου καὶ τῆς διεφθαρμένης καὶ ἐκφύλου ἀριστοκρατίας εἶχον ἐξαφθῇ ἐκ τῶν διαδόσεων περὶ τοῦ πλήθους τῶν θυμάτων καὶ τῆς ἀγριότητος τῶν θηρίων, ἅτινα θὰ τοὺς ἐσπάρασσον. Ὅλοι οἱ δρόμοι, οἱ ἄγοντες πρὸς τὸ Ἱπποδρόμιον, ἦσαν πλήρεις κόσμου σπεύδοντος νὰ καταλάβῃ θέσεις εἰς τὴν παράστασιν.

Εἰς τὰ ἡμισκότεινα ὑπόγεια τοῦ Ἱπποδρομίου εἶχον ἐγκλεισθῇ οἱ συλληφθέντες Χριστιανοί, εἰς μίαν μακρὰν αἴθουσαν, ἡ ὁποία εἶχεν εἰς ἑκάστην ἄκραν μίαν εἴσοδον συγκοινωνοῦσαν μὲ τοὺς διαδρόμους, εἰς τὸ κέντρον δὲ τῆς μακρᾶς πλευ-

ρᾶς ἦτο μία μεγάλη θύρα, ἥτις ἤνοιγεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν κονίστραν τοῦ Ἱπποδρομίου.

Εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦτο ἠκούετο καί ὁ βόμβος τῶν χιλιάδων θεατῶν καὶ ὁ βρυχηθμὸς τῶν πεινασμένων θηρίων, ἅτινα ἐπερίμεναν μέσα εἰς τὰ κλωβία των τὴν στιγμήν, ποῦ θὰ ἠνοίγετο ἡ θύρα νὰ εἰσπηδήσουν εἰς τὴν κονίστραν. Ἡ παράστασις ἤρχισε καὶ αἱ σάλπιγγες ἀνήγγελλον ἑκάστοτε τὴν ἐμφάνισιν τῶν διαφόρων προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐλάμβανον μέρος εἰς αὐτήν.

Οἱ ἑκατὸν περίπου Χριστιανοί, ἀκούοντες τὰ σαλπίσματα ταῦτα, ἠννόησα ὅτι ὀλίγαι πλέον στιγμαὶ τοὺς ἐχώριζον ἀπὸ τὸ μαρτύριον ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγνώριζον ὅτι ὁ θάνατός των θὰ ἦτο ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπάνθρωπος καὶ βασανιστικός, ὅτι ἀπὸ τὰς χιλιάδας τῶν θεατῶν κανὲν ἔλεος δὲν ἔπρεπε νὰ περιμένουν, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἡ θανάτωσίς των ἐγίνετο διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὁ λαὸς τῆς Ρώμης, ὅσον μεγαλήτερα ἦσαν τὰ μαρτύριά των, τόσον περισσότερον θὰ διεσκέδαζον οἱ θεαταί.

Μεταξὺ τῶν καταδίκων τούτων ἦσαν τινές, οἱ ὁποῖοι ἔτρεμον ἀπὸ φόβον, ἀλλ' οὐδεὶς ἐγόγγυζεν ἢ ἐσκέπτετο νὰ ἀποστατήσῃ. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ νοός των ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ· ἡ ἀνάμνησις τῶν παθῶν Αὐτοῦ, ἅτινα ὑπέμεινε χάριν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῖς ἔδιδε θάρρος, ἐλπίδα καὶ καρτερίαν. Ὢ θαυμασία πίστις! ὢ ἔνδοξος ἐλπίς! Οἱ ταπεινοὶ καὶ ἄσημοι οὗτοι μάρτυρες ἦσαν οἱ πρόδρομοι τῆς ἐλευθερίας, οἱ σκαπανεῖς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ κήρυκες θρησκείας, ἥτις ἐπέπρωτο νὰ μεταμορφώσῃ ὁλόκληρον τὸν κόσμον. Ἡ καρτερία των εἰς τὸ μαρτύριον ἔκαμε τὸν Ἐθνικὸν κόσμον νὰ διερωτᾶται μὲ ἔκπληξιν περὶ τῆς νέας αὐτῆς θρησκείας, ἡ ὁποία ἔκαμνε τοὺς ὀπαδούς της νὰ ἀποθνήσκουν μὲ τόσην ἱλαρὰν ἀταραξίαν. Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὴν εὐγενῆ στρατιὰν τῶν μαρτύρων, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ὑπῆρξεν ὁ σπόρος τῆς Ἐκκλησίας!

Εἰς τὸ σκοτεινὸν ὑπόγειον ἡ Βιργινία ἐκάθητο χαμαὶ πλησίον τοῦ μικροῦ Στεφάνου, ὅστις ἦτο τόσον ἀδύνατος, ὥστε ἦτο ἐξηπλωμένος εἰς μίαν γωνίαν. Αἴφνης ἠκούσθησαν πάλιν αἱ σάλπιγγες. Ἡ μεγάλη θύρα πρὸς τὴν κονίστραν ἤνοιξε καὶ εἰσῆλθεν ὁ Τιγελλῖνος, ἀκολουθούμενος ὑπό τινων ἀξιωματικῶν καὶ ἐνωμοτίας στρατιωτῶν. Μὲ σκληρὸν καὶ περιφρονητικόν τόνον φωνῆς, εἶπε πρὸς τοὺς καθημένους ἢ προσευχομένους Χριστιανούς·

— «Σηκωθῆτε! Σηκωθῆτε, παληοτόμαρα!» Καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς στρατιώτας· «Αὐτοὺς τοὺς νέους χωρίσατέ τους, διὰ τοὺς μονομάχους!»

— «Δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν ὄρεξιν νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τοὺς μονομάχους,» παρετήρησεν ἀξιωματικός τις μὲ εἰρωνικὸν μειδίαμα.

— «Σεῖς οἱ γέροντες, σταθῆτε ἀπ' ἐδῶ!» διέταξεν ὁ Τιγελλῖνος· «αὐτοὺς τοὺς γεροποντικοὺς θὰ τοὺς ῥίψωμεν εἰς τοὺς τίγρεις, διὰ παιγνίδι. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ εἰς τοὺς λέοντας!»

Ἔπειτα ἰδὼν τὴν Βεργινίαν, ἐκάγχασε λέγων·

—«Νά καὶ ἡ κυρία, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μάρκος ἔκαμε τόσον θόρυβον. Ποῦ εἶναι ὁ ἐραστής σου; Δὲν ἦλθεν ἐδῶ διὰ νὰ σὲ σώσῃ ;»

Ἡ Βιργινία δὲν ἀπεκρίθη εἰς τοὺς χλευασμοὺς τοῦ στρατοπεδάρχου. Ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἀταραξία της ἐξώργισαν τὸν Τιγελλῖνον, ὅστις εἶπε μὲ λύσσαν·

— «Ἀ, κάμνεις ἀκόμη τὴν ὑπερήφανον! Νὰ ἰδοῦμεν ἂν οἱ λέοντες ἢ ἡ πυρὰ δὲν θὰ σοῦ ταράξουν τὴν ἠρεμίαν!»

— «Ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ στείλῃ ὁ Κύριός μου, θὰ τὸ ὑποστῶ διὰ τῆς δυνάμεώς Του,» ἀπήντησε τότε μὲ σταθερότητα ἡ κόρη.

Πάλιν ἠκούσθη ἰσχυρὸν σάλπισμα, καὶ ἡ κραυγή· «Οἱ μονομάχοι περιμένουν!»

Οἱ ἐντὸς τοῦ ὑπογείου στρατιῶται περιεκύκλωσαν τοὺς νεαροὺς ἐκ τῶν Χριστιανῶν. «Ἐμπρός!» ἠκούσθη τὸ πρόσταγμα. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεκίνησαν πρὸς τὴν ἔξοδον, ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς Βιργινίας ἐτόνισεν ἕνα ὕμνον, τὸν ὁποῖον ἀμέσως ἤρχισαν νὰ ψάλλουν οἱ μάρτυρες. Μὲ ὑψηλὸν καὶ γαλήνιον τὸ μέτωπον καὶ ἀκλόνητον καρδίαν, οἱ εὐγενεῖς οὗτοι μάρτυρες ἐξῆλθον ἐκ τῆς σκοτεινῆς φυλακῆς εἰς τὸν ἡλιόλουστον στίβον τοῦ Ἱπποδρομίου, ψάλλοντες τὸν ὕμνον τῆς πίστεώς των περὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ἥτις τοὺς ἀνέμενε πέρα τοῦ μαρτυρίου. Τελευταῖος ὅλων ἐξῆλθεν ὁ Σεπτίμιος, ὁ παλαιὸς σύντροφος τῆς Βιργινίας, ὅστις ἀπερχόμενος ἔρριψε τελευταῖον βλέμμα ἀγάπης πρὸς τὴν Βιργινίαν. Αὕτη τὸν ἀπεχαιρέτησε δεικνύουσα τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνθαρρύνουσα αὐτὸν εἰς καρτερίαν. Ἀφοῦ δὲ ἐξῆλθον αὐτὴ ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατά της κλαίουσα καὶ ψιθυρίζουσα·

— «Ὦ Χριστέ! δὸς εἰς αὐτοὺς δύναμιν νὰ ἀνθέξουν!»

Ὁ μικρὸς Στέφανος ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Ἡ Βιργινία ἐστράφη πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτησε τί ἔχει.

— «Φοβοῦμαι, Βιργινία!» ἀπήντησεν ὁ μικρός· «φοβοῦμαι τὸν θάνατον καὶ τὰ βασανιστήρια!»

— «Ὀλίγην ὥραν θὰ διαρκέσῃ τὸ μαρτύριόν σου καὶ θὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν εἰρήνην, εἰς τὴν ἄλλην ἐκείνην ζωήν, ὅπου δὲν ὑπάρχει πλέον πόνος καὶ διωγμὸς καὶ λύπη,» ἀπήντησεν ἡ κόρη, προσπαθοῦσα νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ.

Ἀλλ' ὁ παῖς εἶχεν ὑποφέρει τόσον φοβεροὺς πόνους κατὰ τὸν βασανισμόν του, ὥστε ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ καὶ νὰ λέγῃ ὅτι εἶναι δειλὸς καὶ προδότης, διότι ἐπρόδωκε τὸ μυστικὸν τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀδελφῶν. Ἡ Βιργινία ἐλησμόνησε τὴν ἰδικήν της ἀγωνίαν, βλέπουσα τὴν ψυχικὴν τρικυμίαν, ἡ ὁποία εἶχε καταλάβει τὸν μικρὸν τοῦτον ἀδελφόν. Τὸν ἐσήκωσε καὶ τὸν ἐπῆρεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ὡς τρυφερά τις μήτηρ καὶ τῷ εἶπεν·

— Ἀγαπητέ Στέφανε, μὴ λυπῆσαι δι' ὅ,τι ἔγεινε. Δὲν εἶσαι σύ προδότης, οὔτε ὑπῆρξες ποτέ. Τὸ ἀσθενὲς σῶμά σου ὑπεχώρησεν εἰς τοὺς πόνους τῶν βασάνων, ἀλλ' ἡ ψυχή σου ἔμεινε καὶ μένει πιστὴ εἰς τὸν Χριστόν μας, δὲν εἶναι ἔτσι;»

— «Ναί, ναί, Βιργινία μου· ἀλλὰ τοὺς πόνους, τοὺς πόνους, πῶς νὰ τοὺς ὑποφέρω;»

— «Ἐνθυμοῦ τοὺς πόνους τοῦ Χριστοῦ μας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τοὺς ὁποίους

ὑπέφερε διὰ σέ καὶ δι' ἐμέ. Ὅταν ἔλθη ἡ στιγμή, προσήλωσε τὰ βλέμματά σου εἰς τὸν Σταυρόν, καὶ δὲν θὰ λιποψυχήσης πλέον !»

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν νέον ἠκούσθη σάλπισμα καὶ πάλιν ἠνοίχθησαν αἱ μεγάλαι θύραι. Εἰσῆλθεν ἀξιωματικὸς μέ τινας στρατιώτας καὶ διέταξε τὸν Στέφανον καὶ δύο ἄλλα παιδία νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Τὸ δυστυχὲς παιδίον ἐστάθη μὲ δυσκολίαν εἰς τοὺς πόδας του καὶ ἀφοῦ ἐφίλησε τὴν Βιργινίαν, ἐβάδισε μὲ τρέμοντα γόνατα πρὸς τὴν ἔξοδον. Ἐκεῖ ὅμως βλέπων τὰς χιλιάδας τῶν ὠρυομένων θεατῶν, κατελήφθη πρὸς στιγμὴν ὑπὸ τρόμου καὶ ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν φυλακήν, φωνάζων·

— «Βιργινία μου ! σῶσέ με ! Δὲν 'μπορῶ !»

Ἡ Βιργινία, ἂν καὶ ἐσπαράσσετο καὶ ἡ ἰδική της καρδία, ἐν τούτοις ἔσπευσε νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν Στέφανον τρυφερῶς καὶ νὰ τῷ εἴπῃ·

— «Στέφανε, παιδί μου, μὴ δειλιάσῃς ! Ἐὰν μὲ ἀγαπᾷς, ὅπως σὲ ἀγαπῶ, να φανῇς πιστὸς εἰς τὸν Χριστόν μας ! Αὐτὸς σὲ προσμένει. Μετ' ὀλίγην ὥραν θὰ ἦσαι εἰς τὰς ἀγκάλας Του ! Σὲ ἱκετεύω νὰ μείνῃς σταθερὸς καὶ πιστός !»

Οἱ λόγοι τῆς κόρης ἐφάνησαν ὅτι τοῦ ἐνέπνευσαν θάρρος ὅθεν ὠρθώθη καὶ εἶπε·

— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, Βιργινία ! Θὰ φανῶ πιστὸς εἰς τὸν Σταυρόν !»

Καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους του, ὁ μικρὸς ἐβάδισε σταθερῶς πρὸς τὴν ἔξοδον. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρειμάνιοι στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι παρηκολούθουν τὴν σκηνὴν ταύτην, μολονότι ἦσαν συνειθισμένοι ἀπὸ σπαρακτικὰ θεάματα, συνεκινήθησαν βλέποντες τὸν μικρὸν καὶ ἀσθενῆ τοῦτον παῖδα νὰ βαδίζῃ μὲ τόσην ἠρεμίαν πρὸς τρομερὸν θάνατον. Ἡ Βιργινία τὸν παρηκολούθησε διὰ τοῦ βλέμματος ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, ψιθυρίζουσα προσευχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἔπειτα ἐκλείσθησαν πάλιν αἱ θύραι καὶ δὲν τὸν εἶδε πλέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

Ἀφοῦ ἔμεινε μόνη, ἡ Βιργινία ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατά της, στηρίζουσα τὸ μέτωπον εἰς τὴν σιδηρᾶν θύραν καὶ κλαίουσα σιωπηλῶς. Τὰ δάκρυά της δὲν ἦσαν δι' ἑαυτήν· διότι ᾐσθάνετο ἐντὸς τῆς ψυχῆς της τὴν θείαν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ κατώρθωνε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν θάνατον μὲ καρτερίαν. Ἔκλαιε διὰ τὸν Μάρκον, διότι ᾐσθάνετο τώρα πόσον τὸν ἠγάπα, καὶ διότι δὲν θὰ τὸν ἔβλεπε πλέον· ἀλλὰ πρωτίστως, διότι τὸν ἄφινε ἀκόμη ξένον καὶ ἀλλότριον πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Σωτῆρος αὑτῆς. Παρεκάλει δὲ τὸν Θεὸν ὅπως ὁ θάνατός της τὸν φέρῃ εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ὅπως τὸ παράδειγμά της τῷ ἐμπνεύσῃ μετάνοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν Σταυρὸν Αὐτοῦ.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠνοίχθη ἡ μικρὰ θύρα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δωματίου καὶ εἰσῆλθεν ὁ Μάρκος. Ἰδὼν τὴν Βιργινίαν γονυπετῆ, ἔκλεισε τὴν θύραν καὶ ἐστάθη ἀκίνητος, ἀτενίζων τὴν ἀγαπητὴν κόρην, ἡ ὁποία, βυθισμένη εἰς σκέψεις, δὲν

εἶχεν ἀντιληφθῆ τὴν παρουσίαν του. Ἡ καρδία τοῦ Μάρκου ἐσπαράσσετο μὲ τὴν σκέψιν ὅτι ἡ ἁγνὴ καὶ τρυφερὰ αὕτη ὕπαρξις μετ' ὀλίγας στιγμὰς θὰ ὑφίστατο τρομερὸν θάνατον, χωρὶς αὐτὸς νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ τὴν σώσῃ. Ἠσθάνθη ὅτι θὰ ἔδιδε πᾶν ὅ,τι εἶχεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ σώσῃ καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀγαπητήν του.

Τρὶς προσεπάθησε νὰ τῇ ὁμιλήσῃ. ἀλλ' ἡ γλῶσσά του δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀρθρώσῃ τι. Τέλος κατώρθωσε νὰ ψιθυρίσῃ·

— «Βιργινία!»

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὸ ὄνομά του ἦτο εἰς τὰ χείλη της ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ ἐφάνη ὅτι τὴν ἐκάλει τὸ πνεῦμα τοῦ Μάρκου. Ὅταν ὅμως διὰ δευτέραν φορὰν ἐκεῖνος ἐπρόφερε τὸ ὄνομά της, ἐστράφη καὶ ἰδοῦσα αὐτόν, ἐξέβαλεν ἐπιφώνησιν ἐκπλήξεως καὶ σηκωθεῖσα τὸν ἐπλησίασε, λέγουσα μὲ τρέμουσαν φωνήν·

— «Τί μὲ θέλεις;»

— «Ἦλθον νὰ σὲ σώσω,» ἀπήντησεν ὁ Μάρκος μὲ βλέμμα περιπαθές.

— «Νὰ μὲ σώσῃς; Καὶ πῶς;»

Ὁ Μάρκος ἐδίστασε πρὸς στιγμήν· δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ τῇ εἴπῃ ὅτι ἡ ζωή της ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀποστασίας της. Τέλος, ἀποφεύγων τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημά της, εἶπεν·

— «Ἐγονυπέτησα εἰς τὸν Νέρωνα, διὰ νὰ ζητήσω χάριν ὑπὲρ σοῦ.»

— «Καὶ σὲ εἰσήκουσεν;» ἠρώτησεν ἡ Βιργινία, αἰσθανομένη ὅτι ἡ ἀπάντησις θὰ ἦτο ἀρνητική.

— Θὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν ζωὴν ὑπὸ ἕνα ὅρον.» Καὶ ἐστάθη μὴ δυνάμενος νὰ προχωρήσῃ. Τότε ἡ Βιργινία εἶπε·

— «Καὶ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ὅρος;»

— «Νὰ — νὰ ἀπαρνηθῇς αὐτὴν τὴν ψευδῆ θρησκείαν!»

(ἕπεται τὸ τέλος)

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Ἡ φρικώδης ἐθνικὴ τραγῳδία, τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν κύριοι ὑπαίτιοι οἱ τιμωρηθέντες κυβερνῆται τῆς Ἑλλάδος — ἤτοι, ἡ ἐκρίζωσις ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Ἀνατ. Θρᾴκης — ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κρᾶτος ἓν πρόβλημα ὄχι ὀλιγώτερον τραγικόν. Ἔχομεν σήμερον ἐν Ἑλλάδι 900,000 προσφύγων (250,000 ἐξ Ἀνατολικῆς Θρᾴκης καὶ 650,000 ἐκ Μ. Ἀσίας), τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἔχουν, καὶ θὰ ἔχουν ἐπὶ πολὺν καιρόν, ἀνάγκην τῶν πάντων — στέγης,*

* *Σημ. Ἐξ αὐτῶν εὑρίσκονται εἰς Ἀθήνας 75,000, Πειραιᾶ 30,000, Βόλον 30,000, Σάμον 35,000, Μυτιλήνην 40,000. Χίον 30,000, Ἡράκλειον 20,000, Χανία 20,000, Θεσσαλονίκην 160,000, Καβάλλαν 38,000, Σέρρας 19,000, Δεδεαγάτς 20,000, Ξάνθην 13,000, Πάτρας 10,000 Λάρισσαν 9000, Τένεδον 7500, κτλ.*

ἄρτου, ἐνδυμάτων, σκεπασμάτων, φαρμάκων, κτλ. Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ τῶν Μικρασιατῶν προσφύγων μόλις 12 τοῖς ἑκατὸν εἶναι ἄνδρες ἀκμαῖοι, καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι οἰκογενειάρχαι καὶ προστάται οἰκογενειῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, εἶναι φανερὸν ὅτι αἱ μυριάδες τῶν γυναικοπαίδων, αἱ ἄνευ προστάτου, θὰ χρειασθοῦν περισσοτέραν καὶ μακροτέραν περίθαλψιν.

Εὐτυχῶς οἱ πρόσφυγες τῆς Θρᾴκης ἐπρόφθασαν νὰ συναποκομίσουν μεθ' ἑαυτῶν μέρος τῶν ὑπαρχόντων των —ἐνδύματα, οἰκιακὰ σκεύη, ἔπιπλα, σῖτον, ζῷα, κτλ. Δὲν ἔφυγαν γυμνοί, ἐγκαταλείποντες τὰ πάντα, ὅπως οἱ Μικρασιᾶται· διότι ἐδόθη εἰς αὐτοὺς προθεσμία ἑνὸς μηνὸς ὑπὸ τῶν Συμμάχων πρὸς ἀναχώρησιν. Διὰ τοῦτο οἱ Θρᾷκες πρόσφυγες, τοὐλάχιστον οἱ ἀγρόται, εὗρῆκαν καὶ ταχυτέραν καὶ ἀνετωτέραν τοποθέτησιν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Δ. Θρᾴκῃ, ὅπου καὶ τσιφλίκια πολλὰ ὑπάρχουν πρὸς διανομὴν καὶ ἐθνικαὶ γαῖαι πρὸς καλλιέργειαν. Οἱ χωρικοὶ τῆς Δ. Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας συνέδραμον τὴν ἐγκατάστασιν τῶν δεινοπαθῶν τούτων ἀδελφῶν, δεχθέντες ἕκαστος καὶ μίαν προσφυγικὴν οἰκογένειαν εἰς τὴν κατοικίαν του. Τοιουτοτρόπως πολλαὶ δεκάδες χιλιάδων προσφύγων εὑρίσκονται ἤδη ἐγκατεστημέναι ἐκεῖ καὶ ἀρχίζουν νὰ ἐργάζωνται. Ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν Μικρασιατῶν προσφύγων οἱ ἀγρόται — ἀμπελουργοί, κηπουροί, κτλ — ἔχουν σταλῆ εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπου αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι εἶναι ὅμοιαι πρὸς τὰς ἰδικάς των καὶ ἐλπίζεται τοιουτοτρόπως νὰ εὕρουν καὶ αὐτοὶ ἐγκατάστασιν καὶ πόρον ζωῆς, σύμφωνον πρὸς τὰς ἕξεις καὶ τὰς γνώσεις των.

Τὸ μέγα ζήτημα εἶναι διὰ τοὺς ἀστικοὺς πληθυσμούς, οἵτινες μᾶς ἦλθον ἐκ Θρᾴκης καὶ Μ. Ἀσίας—πῶς νὰ στεγασθοῦν αὐτοὶ καὶ ποῖον πόρον ζωῆς νὰ εὕρουν, μέσα εἰς τὰς ἤδη ὑπερπλήρεις πόλεις μας καὶ μὲ τὴν σήμερον ὁλοὲν αὐξάνουσαν ἀκρίβειαν; Εὐτυχῶς ἐλήφθη ἤδη τὸ μέτρον νὰ ἀραιωθοῦν οἱ πρόσφυγες εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ὥστε νὰ δύνανται νὰ στεγασθοῦν εὐκολώτερον. Εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ ὑπάρχουν 90—95,000, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι προσωρινῶς μόνον ὑπὸ στέγην (εἰς ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα), διὸ καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐξέδωκε Νομοθετικὸν Διάταγμα περὶ ὑποχρεωτικῆς στεγάσεως αὐτῶν εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας. Σημειωτέον ὅτι εἰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ ὑπάρχουν καὶ 45—50,000 πρόσφυγες εὔποροι, οἵτινες εὗρον κατοικίαν καὶ ἄνεσιν ἐξ ἰδίων. Τὸ αὐτὸ ἀναμφιβόλως θὰ συμβαίνῃ καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἐπιβαρύνουν μὲν τὴν Περίθαλψιν, ἀλλ' ἐλαττώνουν τὰς διαθεσίμους κατοικίας καὶ οὕτω προσθέτουν καὶ αὐτοὶ δυσκολίας τινας εἰς τὸ προσφυγικὸν ζήτημα.

Τὸ σοβαρώτερον ὅμως μέρος τοῦ προβλήματος τώρα εἶναι τὸ οἰκονομικόν. Προσετέθη διὰ μιᾶς εἰς τὸν μόνιμον πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος περίπου ἓν πέμπτον ἀκόμη, ἀνθρώπων ἐστερημένων τῶν πάντων καὶ ἐχόντων ἀνάγκην συντηρήσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἐὰν δέ, ὡς φαίνεται πιθανόν, ἐκπατρισθοῦν καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι τῆς Κων/πόλεως—ἄλλαι 400,000 τοὐλάχιστον—τὸ πρόβλημα θὰ γίνῃ ἀπελπιστικόν. Διότι καὶ τώρα, ἂν δὲν ἔσπευδεν ἡ Χριστιανικὴ φιλανθρωπία τῶν ξένων ἐθνῶν καὶ ἰδίως τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ἀγγλίας, οἱ πρόσφυγες θὰ εἶχον

ὅλοι ἀποθάνει τῆς πείνης, καθότι τὸ ὀλίγον ποῦ δύναται νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶναι σταγὼν ἐν τῷ ὠκεανῷ.

Εὐτυχῶς ἐκ τῶν πρώτων ἔσπευσαν αἱ ἐν Ἀθήναις ξέναι παροικίαι — Ἀμερικανική, Ἀγγλική, Ὁλλανδική, Ἑλβετική, Βελγική, Γαλλικὴ — νὰ διοργανώσουν ἄμεσον βοήθειαν καὶ νὰ ζητήσουν τὴν ἀρωγὴν τῶν πατρίδων των. Αἱ ἐκκλήσεις των πανταχοῦ εὗρον ζωηρὰν ἀπήχησιν. Αἱ φρικαλεότητες τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἡ πυρκαϊὰ τῆς Σμύρνης, ἂν δὲν συνεκίνησαν τὰς Κυβερνήσεις, ἐξήγειραν ὅμως τὴν Χριστιανικὴν συνείδησιν τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, καὶ παντοῦ τώρα γίνονται ἔρανοι ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν προσφύγων τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Ἀμερικανοί, ὡς πάντοτε, πρωτεύουν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ὁ Ἀμερικανικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρός, ἡ μεγαλειτέρα τοῦ εἴδους τούτου ὀργάνωσις εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἔσπευσε νὰ διαθέσῃ ὅλα της τὰ κεφάλαια καὶ νὰ ἐξαποστείλῃ ἀμέσως πλοῖα πλήρη τροφῶν καὶ ἐνδυμάτων καὶ προσωπικὸν πρὸς τακτικὴν καὶ συστηματικὴν ὀργάνωσιν τῆς περιθάλψεως.

Ἄλλη μεγάλη Ἀμερικανικὴ ὀργάνωσις εἶναι ἡ «Ἐπιτροπὴ Περιθάλψεως τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς», ἡ ὁποία εἰργάζετο μέχρι τοῦδε ἐν Τουρκίᾳ καὶ Καυκάσῳ, περισυλλέγουσα τὰ ὀρφανὰ Ἑλληνικῆς καὶ Ἀρμενικῆς καταγωγῆς. Ἤδη ἐκδιωχθεῖσα ἐκ Τουρκίας διὰ διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἀγκύρας, μεταφέρει εἰς ἄλλας χώρας τὰς 100,000 ὀρφανῶν, ἅτινα εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν φροντίδα της. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη σκοπεύει νὰ ἱδρύσῃ ἐν Ἑλλάδι ὀρφανοτροφεῖα διὰ τὸ ἥμισυ τοὐλάχιστον τῶν ὀρφανῶν τούτων, καὶ ἀναλαμβάνει νὰ τὰ συντηρῇ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, ἕωσοῦ τὰ ὀρφανὰ μεγαλώσουν καὶ μάθουν μίαν τέχνην. Ἡ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς δρ. 5000 διὰ κάθε ὀρφανόν, ὁ δὲ ἐτήσιος προϋπολογισμὸς τῆς ἐπιτροπῆς ἀνέρχεται εἰς δρ. 150,000,000.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄγγλοι ἔσπευσαν νὰ συντρέξουν εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν προσφύγων. Εὐθὺς ἅμα ἀνηγγέλθη ἡ καταστροφή, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις προέτεινεν εἰς τὸ ἐν Γενεύῃ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν νὰ ἀναλάβῃ ἡ Κοινωνία μίαν εὐρεῖαν πρωτοβουλίαν ὑπὲρ τῶν θυμάτων, καὶ προσέφερε 50,000 λίρας στερλίνας ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως προσφέρουν ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη μαζὶ ἴσον ποσόν. Δυστυχῶς ἡ γενναιοδωρία ὅλων τῶν ἄλλων Κυβερνήσεων τῆς Εὐρώπης ὁμοῦ δὲν ὑπερέβη τὸ ποσὸν τῶν 25,000 λιρῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν 5000 λίρας ἔδωκεν ὁ ἀγγλικὸς Καναδᾶς. Αἱ 50,000 λίραι παρεδόθησαν εἰς τὸν Δόκτωρα Νάνσεν, ὅπως τὸ διαθέσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Ἐκτὸς τῆς εἰς χρῆμα προσφορᾶς, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἔθεσεν 20 μεγάλα ἀτμόπλοια εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐκκένωσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ Μ. Ἀσίας. Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀγγλικὴ παροικία, χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν διαφόρων Ἀγγλικῶν ἑταιριῶν καὶ ὀργανώσεων, ἠδυνήθη νὰ στεγάσῃ ἐν Ν. Φαλήρῳ εἰς ἓν μέγα ἐργοστάσιον 4000 πρόσφυγας, τοὺς ὁποίους τρέφει καὶ ἐνδύει, καθὼς καὶ ἑτέρους 800 εἰς Πατήσια. Δύο ἕτεραι Ἀγγλικαὶ φιλανθρωπικαὶ ἑταιρίαι ἔστειλαν μίαν ἁμαξοστοιχίαν μὲ 10000 λιρῶν διάφορα ἐφόδια, ἅτινα ἀμέσως διενεμήθησαν εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις, Θεσσαλονίκῃ, Βόλῳ καὶ Πόρῳ προσφυγικοὺς συνοικισμούς.

Ἐπίσης ἑτέρα Ἀγγλικὴ ὁμὰς ἵδρυσε συσσίτιον εἰς Φάληρον, ὅπερ δίδει ζεστὴν τροφὴν ἅπαξ τῆς ἡμέρας εἰς 900 παιδία. Ὡσαύτως μετέφερεν ἐκ Κων/πόλεως εἰς Κέρκυραν 800 προσφυγόπαιδα, ἅτινα θὰ διατηρῶνται ἐκεῖ δαπάνῃ τοῦ Δήμου τοῦ Λονδίνου.

Συσσίτια εἰς διάφορα σημεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς διατηρεῖ ἐπίσης ὁ Διεθνὴς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Γενεύης, ἡ Σουηδικὴ παροικία, κτλ. τροφοδοτοῦνται δὲ δι᾽ αὐτῶν 4000 παιδία καθ᾽ ἑκάστην. Ἡ Βελγικὴ Κυβέρνησις ἔστειλε σκηνὰς καὶ κλινοσκεπάσματα διὰ 20,000 πρόσφυγας. Ἡ Ὁλλανδικὴ παροικία συνέλεξε μεταξὺ τῶν μελῶν της 200,000 δρ. καὶ διανέμει γάλα καὶ ἐνδύματα εἰς τοὺς πρόσφυγας.

Τὸ ἡμέτερον Ὑπουργεῖον τῆς Περιθάλψεως, ἂν καὶ πάσχει ἀπὸ ἔλλειψιν ὀργανώσεως καὶ καταλλήλου προσωπικοῦ, ἐν τούτοις προσπαθεῖ νὰ ἀνταποκριθῇ ὁπωσδήποτε εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς. Ἐν πρώτοις, διοργανώνει τὰ πλήθη, παρέχον εἰς αὐτὰ τὰ δελτία ταυτότητος, ἤτοι τὰ προσφυγικὰ βιβλιάρια. Ἐπίσης δίδει εἰς τοὺς πρόσφυγας τὸ ἡμερήσιον σιτηρέσιον τοῦ ἄρτου καὶ μικρὸν χρηματικὸν ἐπίδομα. Τρίτον, φροντίζει διὰ τὴν στέγασιν αὐτῶν. Εἰς τὸ ζήτημα τῶν βιβλιαρίων ἔχει ἐπέλθει ἀρκετὴ ἀταξία, εἶναι ἀληθές, ἐξ ὑπαιτιότητος τόσον τῆς ὑπηρεσίας, ὅσον καὶ αὐτῶν τῶν προσφύγων, τινὲς τῶν ὁποίων κατώρθωσαν νὰ προμηθευθοῦν διπλᾶ καὶ τριπλᾶ βιβλιάρια. Χρειάζεται προσοχὴ περισσοτέρα, διότι εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον νὰ ἀνακαλύπτωνται ἀμέσως αἱ ἀπάται εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Καὶ ἰδίως χρειάζεται καλὸν καὶ ἐπαρκὲς προσωπικόν, ὥστε νὰ λείψουν οἱ συνωστισμοὶ καὶ ἡ βιαστικὴ ἔκδοσις χιλιάδων βιβλιαρίων ὑπ᾽ ὀλίγων ζαλισμένων ὑπαλλήλων.

Ἐπίσης εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἄρτου τῶν προσφύγων μανθάνομεν ὅτι συμβαίνουν πολλαὶ καταχρήσεις ἐκ μέρους τῶν ἀρτοποιῶν, καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὸ βάρος τῶν προσφυγικῶν ἄρτων. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν χρειάζεται αὐστηρότερος ἔλεγχος ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας, πρὸς τὴν ὁποίαν πρέπει κάθε πρόσφυξ νὰ σπεύδῃ νὰ καταγγέλλῃ οἱανδήποτε κατάχρησιν εἰς βάρος αὐτοῦ ἢ ἄλλων προσφύγων.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως ὅλων τῶν ζητημάτων εἶναι τὸ τῆς εὑρέσεως ἐργασίας διὰ τὰς μυριάδας αὐτὰς τῶν προσφύγων, ἰδίως τῶν ἀστικῶν τάξεων. Διότι, ὡς εἴπομεν, τὸ μεγαλείτερον μέρος αὐτῶν εἶναι γυναῖκες καὶ παιδία, χωρὶς τοὺς φυσικούς των προστάτας, ἑπομένως αἱ ἐργασίαι, τὰς ὁποίας αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλάβουν, εἶναι λίαν εὐάριθμοι. Ἀλλ᾽ εἶναι εὐνόητον ὅτι οὔτε τὸ Δημόσιον ταμεῖον (καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ τῆς Μ. Βρεττανίας ἂν ἦτο, θὰ δυνηθῇ ἐπὶ μακρὸν νὰ χορηγῇ καὶ αὐτὸ τὸ πενιχρὸν ἐπίδομα ποῦ δίδει σήμερον εἰς ἕκαστον πρόσφυγα, οὔτε ἐπαρκεῖ καὶ αὐτό, ἀλλὰ καὶ οὔτε συμφέρει ἠθικῶς εἰς τοὺς πρόσφυγας νὰ κάθηνται ἄεργοι καὶ περιθαλψίαι ἐπὶ μακρόν. Τίποτε δὲν ὑποσκάπτει τὸ ἠθικὸν τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀνθρώπου τόσον, ὅσον ἡ παρατεταμένη ἐλεημοσύνη. Διὰ τοῦτο ἡ ταχεῖα εὕρεσις καταλλήλου ἐργασίας διὰ τοὺς πρόσφυγας πρέπει νὰ ἦναι τὸ πρώτιστον μέλημα καὶ τῆς ὑπηρεσίας τῆς Περιθάλψεως καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων προσφύγων.

Εὐτυχῶς ἔχομεν τὴν συνδρομὴν τῶν ξένων ὀργανώσεων, καὶ ἰδίως τῶν πρακτικῶν καὶ ταχυκινήτων Ἀμερικανῶν, εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ τραγικοῦ προβλήματος τῶν προσφύγων. Ἡ δὲ συνδρομὴ αὕτη εἶναι διττῶς πολύτιμος — ὄχι μόνον **ὑλικῶς**, *ἀλλὰ καὶ* **ὀργανωτικῶς**. *Ὄχι μόνον μέσα ἄφθονα παρέχονται εἰς τὴν περίθαλψιν, ἀλλὰ καὶ αὕτη διοργανοῦται καὶ ρυθμίζεται πρακτικῶς καὶ λυσιτελῶς συμφώνως πρὸς τὴν ἀποκτηθεῖσαν κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον πεῖραν. Καὶ τοιουτοτρόπως δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι οἱ μυριάδες τῶν δυστυχῶν τούτων ἀδελφῶν μας Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, τοὺς ὁποίους ἡ ἰδία μας πολιτικὴ ἀφροσύνη καὶ ἡ ἐγκληματικὴ διαχείρησις τῶν ἀναξίων κυβερνητῶν μας ἐξερρίζωσεν ἀπὸ τὰς πατρίδας των καὶ ἔρριψε γυμνοὺς καὶ ἐστερημένους τῶν πάντων εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ τὴν δυστυχίαν, θὰ εὕρουν ἐν μέσῳ ἡμῶν νέας ἑστίας καὶ νέαν ἀφετηρίαν ζωῆς καὶ δράσεως, παρηγορίαν δὲ καὶ ἀνακούφισιν δι' ὅλα τὰ δεινά των.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΞ ΑΓΓΛΙΑΣ

«Θέλω ἀφανίσει παντελῶς τὰ πάντα ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος· Θέλω ἀφανίσει τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ προσκόμματα μετὰ τῶν ἀσεβῶν καὶ θέλω ἐξολοθρεύσει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, λέγει Κύριος. . . καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς μὴ ζητοῦντας τὸν Κύριον μηδὲ ἐξερευνῶντας Αὐτόν» (Σοφονία α, 2, 3, 6).

Τὸ ἄνω ἐδάφιον ζωηρῶς ἦλθεν εἰς τὴν μνήμην μου, ὅταν κατ' αὐτὰς ἀνεγίνωσκον τὰς ἐξ Ἑλλάδος ἐπιστολὰς συγγενῶν καὶ φίλων.

Ἡ γενικὴ κραυγὴ εἶναι : «Ὑποφέρομεν, θλιβόμεθα, ἀφανιζόμεθα». Πατέρες, ἀδελφοί, φίλοι ! δὲν εἶναι μόνον τὰ λάθη τῶν πολιτικῶν, οἰκονομικῶν καὶ στρατιωτικῶν τῆς πατρίδος, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔρριψαν εἰς τὴν θλιβερὰν αὐτὴν κατάστασιν, ἀλλὰ κυρίως τὸ λάθος ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν καὶ ἡ εὐθύνη βαρύνει ἐφ' ὅλων.

Ἐξεκλίναμεν ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ Κυρίου. Ἐπεριφρονήσαμεν αὐτόν, τὴν ἀγάπην του, καὶ τὰ ἀγαθά του καὶ προσεκολλήθημεν εἰς τὸν Μαμμωνᾶν, τὸν θεὸν τοῦ κόσμου τούτου· τώρα δὲ ἀπολαμβάνομεν τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας μας.

Ὁ Κύριος ἐπροικοδότησε τὸ ἔθνος μας μὲ τοιαύτας χάριτας, ὥστε νὰ ἦναι δεύτερον μόνον εἰς τὸν ἐκλεκτόν του λαὸν Ἰσραήλ· ἡμεῖς δὲ ἀντὶ εὐγνωμοσύνης ἐδείξαμεν πρὸς τὸν Κύριον θλιβερὰν ἀχαριστίαν, μηδόλως προσέξαντες εἰς Αὐτὸν καὶ τὰς ἐντολάς του.

Ὡρισμένως ἡ τιμωρία μας εἶναι αὐστηρὰ καὶ δικαία, ἀνάλογος τῆς ἀγνωμοσύνης μας πρὸς τὸν Κύριον· μάταιαι ὅθεν αἱ προσπάθειαί μας ἵνα ἀποφύγωμεν αὐτήν. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὴν δικαίαν τοῦ Κυρίου ὀργήν.

Ποιμένες καὶ φύλακες πνευματικοὶ τοῦ ἔθνους! παύσατε τρέχοντες κατόπισθεν σφηκῶν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι μελισσοκομεῖτε. Ὁ ἰσχυρισμός σας οὐδόλως ὠφελεῖ,

διότι σεῖς ἐτέθητε ἀποκλειστικῶς ποιμένες καὶ φύλακες. Σωφρονισθῆτε σεῖς πρῶτοι, καὶ λαλήσατε πρὸς τὸ ποίμνιόν σας τὴν ἀλήθειαν. Ἀποστρέψατε τὸν ἄνομον ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, διότι ἂν ἀποθάνῃ ἐν τῇ ἀνομίᾳ του, ὁ Κύριος θὰ ζητήσῃ τὸ αἷμά του ἐκ τῆς χειρός σας (Ἰεζεκιὴλ λγ΄. 8). Ὑποδείξατε τὸ χαῖνον βάραθρον τῆς καταστροφῆς· φέρετε τὸν λαὸν εἰς μετάνοιαν, καὶ κηρύξατε ὅτι τὸ μόνον μέσον σωτηρίας εἶναι ἡ πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστις. Διότι ὅστις πιστεύει εἰς τὸν Υἱόν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὅστις ὅμως ἀπειθεῖ εἰς τὸν Υἱόν, δὲν θέλει ἰδεῖ ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτοῦ (Ἰωάννου γ΄ 36).

Διδάξατε τὸν λαὸν ἵνα ἀποκτήσῃ πίστιν ἐν τῇ καρδίᾳ του—πίστιν ἐκδηλουμένην εἰς ἔργα καὶ οὐχὶ πίστιν τῶν χειλέων, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος δὲν ἀναγνωρίζει (Ματθ. ιε΄ 8).

Μόνον διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς πίστεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγωμεν τὴν περαιτέρω τιμωρίαν, καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς συγχωρήσεως καὶ προστασίας τοῦ Κυρίου· ὅλα δὲ τὰ ἄλλα μέσα οὐδεμίαν ἀπολύτως θὰ μᾶς φέρουν ὠφέλειαν. Μὴ λοιπὸν παραπλανᾶτε ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους.

Καὶ ἐὰν ὁ Ἐδὼμ εἴπῃ, «Ἡμεῖς ἐταλαιπωρήθημεν, πλὴν θέλομεν οἰκοδομήσει ἐκ νέου τοὺς ἠρημωμένους τόπους», οὕτω λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων, Αὐτοὶ θέλουσιν οἰκοδομήσει, ἀλλ' ἐγὼ θέλω καταστρέψει· καὶ θέλουσιν ὀνομασθῇ, «Ὅριον ἀνομίας, καὶ ὁ λαὸς κατὰ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος ἠγανάκτησε διὰ παντός» (Μαλαχία α΄. 4).

Ἐν Λονδίνῳ, Νοέμβριος 1922.

Μενέλαος Α. Κουμίδης.

ΣΤΗΛΗ ΙΕΡΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Κύριε Συντάκτα,

Παρακαλῶ νὰ μοὶ ἑρμηνεύσητε τὸ χωρίον Α΄. Κορινθ. ς΄.2—4 : «Οἱ ἅγιοι θέλουσι κρίνει τὸν κόσμον . . . Ἀγγέλους θέλομεν κρίνει . . . Τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους καθίζετε κριτάς».

Μεθ' ὑπολήψεως

Α. Τ.

Ἡ ἀνωτέρω ἀπορία εἶναι εὔλογος.

Πότε καὶ πῶς θὰ κρίνουν τὸν κόσμον οἱ «ἅγιοι» (δηλ. οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί); Τρεῖς διάφοροι γνῶμαι περὶ τούτου διετυπώθησαν ὑπὸ τῶν ἑρμηνευτῶν:

α) Ὅτι οἱ ἅγιοι θὰ κρίνουν τὸν κόσμον διὰ τῆς ἁγίας αὐτῶν ζωῆς, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τὴν βασίλισσαν τοῦ νότου ὅτι θέλει ἐγερθῇ ἐν τῇ κρίσει κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ κατακρίνει αὐτοὺς (Ματθ. ιβ΄. 42).

β) Ὅτι ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ θὰ λάβουν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ κόσμου (Ἠσ. μθ΄. 23, Δανιὴλ ζ΄. 18).

γ) Ἐν τῇ Ἡμέρα τῆς Κρίσεως οἱ σεσωσμένοι τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ λάβουν αὐτοὶ τὸν ἔπαινον τοῦ Κριτοῦ, θὰ συμμετάσχουν ἔν τινι μέτρῳ τῆς ἐξουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου τῆς κρίσεως τῶν ἀσεβῶν (Ἀποκάλ. β΄ 26, 27, γ΄. 21), συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν πεπτωκότων ἀγγέλων.

Ἐκ τῶν ἑρμηνειῶν τούτων, ἡ τρίτη φαίνεται ἡ ὀρθωτέρα. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε· «Σεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθήσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς δόξης Αὐτοῦ, θέλετε καθήσει καὶ σεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ» (Ματθ. ιθ΄. 28).

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν φρᾶσιν, περὶ ἧς ἡ ἀνωτέρω ἀπορία: «τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους καθίζετε κριτάς,» βεβαίως ἐνέχει τι τὸ παράξενον. Διατὶ οἱ ἀσημότεροι, οἱ ἀπολαύοντες τῆς ὀλιγωτέρας ὑπολήψεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ διορίζωνται κατὰ προτίμησιν ὡς κριταὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν;

Λόγῳ τῆς ἀπορίας ταύτης, ὁ Ἴσχενδορφ καὶ ἄλλοι τινὲς νεώτεροι κριτικοὶ ἀναγινώσκουν τὴν φρᾶσιν ἐρωτηματικῶς: «Τοὺς ἐξουθενημένους.. καθίζετε κριτάς;» Καὶ ἐννοοῦν ὅτι ***ἐξουθενημένοι*** *εἶναι οἱ ἐθνικοὶ δικασταί. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο ὁ Παῦλος νὰ κατακρίνῃ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς* ***καθιστῶσαν*** *(δηλ.* ***διορίζουσαν****) κριτὰς τοὺς δικαστὰς τῆς Κυβερνήσεως; Τοιαύτην ἐξουσίαν διορισμοῦ δὲν εἶχον τότε οἱ ὀλιγάριθμοι καὶ ἐν διωγμοῖς ζῶντες Χριστιανοί.*

Ὁ Ἀπόστολος ἄλλο τι μᾶλλον θέλει νὰ εἴπῃ ἐδῶ: «Πρέπει νὰ προτιμήσητε ἀκόμη καὶ τὸν ἀσημότερον ἀδελφὸν νὰ κάμετε κριτὴν τῶν διαφορῶν σας, παρὰ νὰ ὑπάγετε νὰ δικασθῆτε ἐνώπιον τῶν ἀπίστων δικαστῶν.» Ὅτι οὐχὶ τοὺς ἐξουθενημένους, ἀλλὰ τοὺς καλητέρους ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέλει νὰ ἐκλέγουν διὰ τὴν λύσιν τῶν διαφορῶν των, καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἑπομένου ἐδαφίου: «Πρὸς ἐντροπὴν σας λέγω τοῦτο· οὕτω δὲν ὑπάρχει μεταξύ σας οὐδὲ εἷς σοφός, ὅστις θέλει δυνηθῇ νὰ κρίνῃ ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ;»

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΗΜΩΝ

Ἡ ἁλματικὴ ὕψωσις ὅλων τῶν τιμῶν, ὡς ἐκ τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, φέρει καὶ πάλιν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προβῇ εἰς ἐλαφράν τινα αὔξησιν τῆς συνδρομῆς. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ χάρτης τοῦ «Ἀστέρος» διὰ τὸ λῆξαν ἔτος μᾶς ἐστοίχισε δρ. 110 τὴν δεσμίδα καὶ ἤδη οὐδὲ μὲ δρ. 175 εὑρίσκεται. Ἐπίσης ἐδιπλασιάσθησαν, ὡς γνωστόν, ἀπὸ 1ης Αὐγούστου 1922 τὰ ταχυδρομικὰ τέλη ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

Διὸ ἀναγκαζόμεθα νὰ εἰδοποιήσωμεν τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν ὅτι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1923 ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ «Ἀστέρος» θὰ ἦναι διὰ μὲν τὸ ἐσωτερικὸν δρ. 12, διὰ δὲ τὴν Ἀμερικὴν 60 σέντς, διὰ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξωτερικὸν φράγκα γαλλικὰ 10. Συνδρομαὶ γίνονται δεκταὶ μόνον δι' ὁλόκληρον ἔτος ἀπὸ Ἰανουαρίου μέχρι Δεκεμβρίου, οὐχὶ δι' ἑξαμηνίαν ἢ διὰ δωδεκάμηνον διάστημα ἀρχόμενον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους.